D-21.

AMERICAN ANTIQUARIAN SOCIETY
PUBLICAT. SOLU.
WORCESTER, MASS.

D. JUNII JUVENALIS VITA.

Ex Antiquorum monumentis.

D. *Junii Juvenalis liberti docu-pletis, incertum, Ejus an alumnus, ex Aquino Volscorum oppido oriundus: Præceptorem habuit Frontonem, vel (ut alii perhibent,) F. Quintilianum. Amicis potissimùm usus est Volusio Bithynico, Corvino, Umbricio, Calvino, Persico, Gallo, Valerio quoque Martiali. Ad mediam fere ætatem declamavit, animi magis causâ quàm quòd Scholæ aut foro se præpararet. Deinde paucorum versuum Satyrâ non absurdè compositâ in Paridem Pantomium Domitiani, ejus semestribus militiolis tumentem, id genus scripturæ industriosè excoluit. Et tamen diu ne modico quidem auditorio [illegible]bat; quam committere est ausus [illegible]uopi [illegible]acernas, frequentiâ, tantóque [illegible]ntibus aurum, pondera gemmæ:*

 Dish-

cuditus est, ut novis inferciret scriptis hæc ipsa, quæ prima fecerat,

Quod non dant Proceres, dabit Histrio, &c.

Venit inde Juvenalis in suscipionem quasi tempora figuratè notasset, ac statim per honorem militiæ, urbe summotus est, missusque ad præfecturam cohortis tendentis in extremam Ægypti partem. Placuit ejusmodi supplicium, ut levi atque joculari delicto par esset. Post obitum Domitiani Romam reversus, supra octogesimum ætatis annum, ad Hadriani usque tempora pervixit.

D. JU-

D. JUNII
JUVENALIS
AQUINATIS

SATYRA I.

SEMPER ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theseide Codri?
Impune ergo mihi recitaverit ille togatas? (ritingens
Hic elegos? impune diem consumpse-
Telephus? aut summi plena jam margine libri
Scriptus, & in tergo nondum finitus Orestes?
Nota magis nulli domus est sua, quam mihi lucus
Martis: & Æoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani; quid agant venti; quas torqueat umbras
Æacus; unde alius furtivæ devehat aurum
Pelliculæ; quantas jaculetur Monychus ornos:
Frontonis platani, convulsaque marmora clamant
Semper, & assiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem à summo, minimoque poeta.
Et nos ergo manum ferulæ subduximus; & nos
Consilium dedimus Sullæ, privatus ut altum
Dormiret. Stulta est clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus;
Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Patricios omnes opibus cum provocet unus,
Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat;
Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi
Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas,
Ventilet æstivum digitis suadentibus aurum,
Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ:

Difficile eſt Satyram non ſcribere. Nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat ſe?
Cauſidici nova cum veniat lectica Mathonis
Plena ipſo: & poſt hunc magni delator amici,
Et citò rapturus de nobilitate comeſa (palpat
Quod ſupereſt; quem Maſſa timet; quem munere
Carus; & officio ſequitur trepidante Latinus
Fallidus, ut nudis preſſit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunenſem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta ſiccum jecur ardeat ira,
Cum populum gregibus comitum premit hic ſpolia-
Pupilli lacrymantis? & hic damnatus inani (tor
Judicio (quid enim ſalvis infamia nummis?)
Exul ab octava Marius bibit, & fruitur dis
Iratis: at tu victrix provincia ploras.
Hæc ego non credam Venuſina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? ſed quid magis Heracleas
Aut Diomedeas, aut mugitum Labyrinthi?
Et mare percuſſum puero, fabrumque volantem?
Cum leno accipiat mœchi bona, ſi capiendi
Jus nullum uxori; quod ſcit, neſcire peritus.
Cum fas eſſe putet curam ſperare cohortis,
Qui bona donavit præſepibus, & ciret omni
Majorum cenſu. dum pervolat axe citato
Flaminiam: puer Automedon nam lora tenebat,
Ipſe lacernatæ cum ſe jactaret amicæ.
Nonne libet medio ceras imolere capaces
Quadrivio? cum jam ſexta cervice feratur
Hinc, atque inde patens, ac nuda penè cathedra,
Et multum referens de Mecœnate ſupino
Signator fuſcò qui ſe lautum atque beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat uda.
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura viro miſcet ſitiente rubetam;
Inſtituitque rudes melior Locuſta propinquas
Per famam & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid brevibus Gyaris, & carcere dignum,
Si vis eſſe aliquis. Probitas laudatur & alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, menſas,

Argen

Argentum vetus, & ſtantem extra pocula captum.
Quem patitur dormire nurus corruptor avaræ?
Et pupæ turpes? & prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio verſum.
Qualemcunque poteſt; quales ego, vel Cluvienus.
Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus æquor,
Navigio montem aſcendit, ſortesque poposcit,
Paulatimque anima caluerunt mollia ſaxa,
Et maribus dignas oſtendit Pyrrha puellas:
Quicquid agunt homines, votum, timor, ira voluptas
Gaudia diſcurſus, noſtri eſt farrago libelli.
Et quando uberior vitiorum copia? quando
Major avaritiæ patuit ſinus? alea quando
Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulæ, poſita ſed luditur arca.
Prælia quanta illic diſpenſatore videbis
Armigero, ſimplexne furor ſeſtertia centum
Perdere? & horrenti tunicam non reddere ſervo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula ſeptem
Secretò cœnavit avus? nunc ſportula primo
Limine parva ſedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem priùs inſpicit, & trepidat ne
Suppoſitus venias, ac falſo nomine poſcas:
Aggitus accipies: jubet à præcone vocari
Ipſos Trojugenas: nam vexant limen & ipſi
Nobiſcum: da Prætori, da deinde Tribuno.
Sed! bertinus prior eſt; prior, inquit, ego adſum.
Cur timeam dubitemve locum defendere? quamvis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure feneſtræ
Arguerint, licet ipſe negem: ſed quinque tabernæ
Quadringenta parant: quid confert purpura majus
Optandum? ſi Laurenti cuſtodit in agro
Conductas Corvinus oves; ego poſſideo plus
Pallante, & Licinis. Expectent ergo tribuni;
Vincant divitiæ, ſacro nec credat honori,
Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos ſanctiſſima divitiarum
Majeſtas: erſi, funeſta pecunia, templo
Nondum habitas; nullas nummorum ereximus aras,

Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
Quæque salutato crepitat Concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc
Et panis, fumusq; domi? densissima centum (est,
Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
Languida, vel prægnans. & circumducitur uxor.
Hic petit absenti, notâ jam callidus arte,
Ostendens vacuam, & clausam pro conjuge sellam.
Galla mea est, inquit, citius dimitte: moraris?
Profer Galla caput: noli vexare, quiescit.
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
Sportula, deinde forum jurisque peritus Apollo,
Atque triumphales: inter quas ausus habere
Nescio quis titulos Ægyptius, atque Arabarches,
Cujus ad effigiem non tantum meiere fas est.
Vestibulis abeunt veteres, lassique clientes,
Votaque deponunt, quanquam longissima, cœnæ;
Spes hominum! caules miseris, atq; ignis emendus.
Optima sylvarum interea pelagique volucres
Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit,
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia mensa.
Nullus jam Parasitus erit, sed quis ferat istas
Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter convivia natum?
Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas:
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus:
It nova nec tristis per cunctas fabula cœnas,
Ducitur ut ratis plaudendum funus amicis.
Nil erit ulterius, quod nostri moribus addat
Posteritas, eadem cupient, facientque minores.
Omne in præceps vitium stetit, utere velis,
Totos pande sinus dicas hic forsitan, unde
Ingenium par materiæ? unde illa priorum
Scribendi quodcunque animo flagrante liberet,
Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen?

Quid

Qui l refer', dictis ignoſcat Mutius, an non?
Pone Tigillinum, tæda lucebis in illa,
Qua ſtantes ardent, qui fixo guttere fumant,
Et latum media ſulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis accouita, vehatur
Penſilibus plumis, atque illinc deſpiciat nos
Cum veniet contra, digito compeſce labellum
Accuſator erit, qui verbum dixerit, hic eſt.
Secutus licet Æn-am, Rutulumque ferocem
Committas: nulli gravis eſt percuſſus Achilles:
Aut multum quæſitus Hylas, urnamque ſecutus.
Fœ-e velut ſtricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt
Criminibus, tacita ſudant præcordia culpa:
Inde iræ, & lacrymæ, tecum prius ergo voluta
Hæc animo ante tuo: galeatum ſero duelli
Pœnitet, experiar quid concedatur inillos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

SATYRA II.

ULtra Sauromatas fugere hinc libet: & glacialem
Oceanum quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia vivunt
Indocti primum, quanquam olena omnia gypſo
Chryſippi invenias: nam perfectiſſimus horum
Si quis Ariſtotelem ſimilem, vel Pittacon emit,
Et jubet archetypos pluteum ſervare Cleanthas.
Fronti nulla fides: quis enim non vicus abundat
Triſtibus obſcœnis? caſtigas turpia, cum ſis
Inter Socraticos notiſſima fabula mœchos.
Hiſpida membra quidem, & duræ per brachia ſetæ
Promittunt atrocem animum: ſed partibus ægris
Cœduntur tumidæ, medicoridente, mariſcæ.
Rarus ſermo illis, & magna libido tacendi,
Atque ſupercilio brevior coma: verius ergo,
Et magis ingenue Perſonius, hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum, inceſſuque fatetur.
Horum ſimplicitas miſerabilis, his fuit ipſa,

Dat veniam. ſed pejores, qui talia verbis
Herculis invadunt, & de virtute locuti.
Fœda parrant. Ego te ridentem, Sexte, verebor?
Infamis Varilius ait? quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Quis cœlum terris non miſceat, & mare cœlo,
Si fur diſpliceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuſet mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Sullæ ſi dicant diſcipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Flagitio? qui tunc leges revocarat amaras,
Omnibus atque ipſis Veneri Martique timendas.
Nonne igitur jure ac merito vitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, & caſtigata remordent?
Non tulit ex illis torvum Laronia quendam
Clamantem toties; ubi nunc lex Julia? dormis?
Ad quem ſubridens, felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt: habet jam Roma pudorem.
Tertius è cœlo cecidit Cato. Sed tamen unde,
Hæc emis, hirſuto ſpirant opobalſama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monſtrare tabernæ.
Quod ſi vexantur leges; age, reſpice primùm,
Et ſcrutare viros: faciunt hi plura, ſed illos
Defendit numerus, junctæque umbone phalanges.
Nunquid nos agimus cauſas? civilia jura
Novimus? aut ullo ſtrepitu fora veſtra movemus?
Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ:
Vos lanam trahitis, calathiſque peracta refertis
Vellera: vos tenui prægnantes ſtamine fuſum
Penelope melius, levius torquetis Arachne:
Horrida quale facit recidens in codice pellex.
De nobis poſt hæc triſtis ſententia fertur.
Dat veniam corvis, vexat cenſura columbas.
Fugerunt trepidi vera ac manifeſta canentem
Stoicidæ: quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alii, cum tu multitia ſumas
Cretice? & hanc veſtem populo mirante, perores,
In Proculas, & Pollineas? eſt mœcha Fabulla:

Dam-

Damnetur, ſi vis, etiam Carphinia: talem
Non ſumet damnata togam. Sed Julius ardet,
Æſtuo: nudus agas, minùs eſt inſania turpis.
En habitum, quo te leges ac jura ferentem
Vulneribus crudis populus modo victor, & illud
Montanum poſitis audiret vulgus aratris.
Quid? non proclames, in corpore judicis iſta
Si videas? quæro an deceant multitia teſtem?
Acer, & indomitus, libertatiſque magiſter,
Cretice, pelluces: dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures: Sicut grex totus in agris
Unius ſcabie cadit, & porrigine porci:
Uvaque conſpecta livorem ducit ab uva.
Fœdius hoc aliquid, quandoque audebis amictu.
NEMO repente fuit turpiſſimus. Accipient te
Paulatim qui longa domi redimicula ſumunt
Frontibus, & toto poſuere monilia collo,
Atque: Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratere deam: ſed more ſiniſtro
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara deæ maribus patet: ite profanæ,
Clamatur; nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia ſecreta coluerunt Orgia tæda
Cecropiam ſoliti Baptæ laſſare Coryttô.
Ille ſupercilium madida fuligine tinctum
Obliquat producit acu pingitque trementes
Attollens oculos, & vultum è pyxide ſumit.
Reticulumque comis auratum ingentibus implet;
Cærulea indutus ſcutulata, aut galbana raſa.
Et per Junonem domini jurante miniſtro.
Ille tenet ſpeculum molliſ geſtamen Othonis,
Actoris Aurunci ſpolium; quo ſeſſile videbat
Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.
Res memoranda novis annalibus, atque recenti
Hiſtoria, ſpeculum civilis ſarcina belli.
Nimirum ſummi ducis eſt occidere Galbam,
Et curare cutem ſummi conſtantia civis;
Bebriaci in campo ſpolium affectare palati,
Et preſſum in faciem digitis extendere panem.

Quod

Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis urbe,
Maxilla nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
O proceres, censore opus est, an auruspice nobis?
Scilicet horreres, majoraque monstra putares,
Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flammea sumit,
Arcano qui sacra ferens nutantia loro
Sudavit clypei ancilibus: ô Pater urbis,
Unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
Nec quereris parti? vade ergo, & cede severi
Jugeribus campi quem surdo numine spernis.
Mille dat incestus Gracchus sestertia, dotem;
Signatæ tabulæ, dictum feliciter, ingens
Cœna sedet, gremio jacuit nova nupta mariti.
Officium mihi cras peragendum in valle Quirini.
Quæ causa officii? quid quæris? poscit amicus.
Nec multos adhibet: liceat modo vivere; fient,
Fient ista palam, cupient & in acta referri.
Sed melius, si læsa animis in corpora juris
Nil natura daret: steriles moriantur, & illis
Turgida non prosit condita pyxide Lyde,
Nec prosit palmas agili præbere Luperco.
Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generosior, & Marcellis,
Et Catulis, Paulisque minoribus, & Fabiis, &
Omnibus ad podium spectantibus? his licet ipsum
Admoveas, cujus tunc munere retia misit.
Esse aliquos manes, & subterranea regna,
Et contum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lavantur.
Sed tu vera puta. Curius quid sentit, & ambo
Scipiadæ? quid Fabricius, manesque Camilli?
Quid Cremeræ legio, & Cannis consumta juventus?
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Umbra venit, cuperent lustrari, si qua darentur
Sulfura cum ramis, & si foret humida laurus.

Illuc

Illuc heu miseri traducimur! arma quidem ultra
Littora Juvernæ promovimus & modo captas
Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos;
Sed quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,
Non faciunt illi, quos vicimus: & tamen unus
Armenius Zalaces cunctis narratur ephebis
Mollior, insuetas sumpsisse ut fœmina vestes,
Adspice quid faciant commercia: venerat obses;
Hoc fiunt homines: nam si mora longior urbem
Dat pueris, patrium gaudent dediscere cultum,
Et prætextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA III.

QUamvis digressu veteris confusus amici,
Laudo tamen vacuis quod sedem figere Cumis
Destinet, atque unum civem donare Sibyllæ.
Janua Bajarum est, & gratum litus amœni
Secessus: ego vel Prochytam præpono Suburræ.
Nam quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sævæ
Urbis & Augusto recitantes mense poëtas?
Sed dum tota domus rheda componitur una,
Substitit ad veteres arcus, madidamque Capenam;
Hoc, ubi Nocturnæ Numa constituebat amicæ.
Nunc sacri fontis nemus, & delubra locantur
Judæis: quorum cophinus, fœnumque supellex.
Omnis enim populo mercedem pendere jussa est
Arbor, & ejectis mendicat silva Camœnis.
In vallem Egeriæ descendimus, & speluncas
Dissimiles veris: quanto præstantius esset
Numen aquæ, viridi si margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?
Hoc tunc Umbricius, quando artibus inquit honestis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est, hera quam fuit atq; eadem cras
Deteret exiguis aliquid: proponimus illuc
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas,
Dum nova canities, dum prima, & recta senectus.

Dum

Dum ſupereſt Lacheſi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo;
Cedamus patria: vivant Arturius iſte
Et Catulus: maneant qui nigrum in candida vertunt;
Queis facile eſt ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluviem, portandum ad buſta cadaver,
Et præbere caput domina venale ſub haſta.
Quondam hi cornicines, & municipalis arenæ
Perpetui comites, notæque per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & verſo pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter: inde reverſi
Conducunt fures: & cur non omnia? cum ſint
Qualeis ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit, quoties voluit Fortuna jocari?
Quid Romæ faciam? mentiri neſcio: librum,
Si malus eſt, nequeo laudare, & poſcere: motus
Aſtrorum ignoro: funus promittere patris
Nec volo, nec poſſum: ranarum viſcera nunquam
Inſpexi: ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norunt alii: me nemo miniſtro
Fur erit; atque ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus, & extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur niſi conſcius, & cui fervens
Æſtuat occultus animus ſemperque tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te ſecreti fecit honeſti:
Charus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accuſare poteſt. Tanti tibi non ſit opaci
Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum,
Ut ſomno careas, ponendaque præmia ſumas
Triſtis, & à magno ſemper timeatis amico.
Quæ nunc divitibus gens acceptiſſima noſtris,
Et quos præcipue fugiam, properabo fateri;
Nec pudor obſtabit. Non poſſum ferre, Quirites,
Græcam urbem, quamvis quota portio fæcis Achææ?
Jam pridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes;
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, nec non gentilia tympana vexit.
Ruſticus ille tuus ſumit trechedipna, Quirine,

Et

Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, eſt hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo; hic Trallibus, aut Alabandis,
Exquilias, dictumque petunt à vimine collem,
Viſcera magnarum domuum, dominique futuri.
Ingenium velox, audacia perdita, ſermo
Promptus, & Iſæo torrentior: ede, quid illum
Eſſe putes: quemvis hominem ſecum attulit ad nos:
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, ſchœnobates, medicus, magnus; omnia novit
Græculus eſuriens, in cœlum, juſſeris, ibit.
Ad ſummã non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax,
Qui ſumpſit pennas, mediis ſed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia; me prior ille
Signabit? fultuſque toro meliore recumbet,
Advectus Romam, quo pruna & coctona vento?
Uſque adeo nihil eſt, quod noſtra infantia cœlum
Hauſit Aventini, baccã nutrita Sabina?
Quid, quòd adulandi gens prudentiſſima? laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici?
Et longum invalidi collum cervicibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.
Miratur vocem anguſtam, qua deterius nec
Ille ſonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare; ſed illis
Creditur: an melior cum Thaïda ſuſtinet, aut cum
Uxorem comœdus agit, vel Dorida glauco
Cultam palliolo? mulier nempe ipſa videtur
Non perſona loqui; veræ ſpectacula formæ.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hœmo.
Natio comœda eſt: rides? majore cachinno
Concutitur: flet, ſi lachrymas conſpexit amici;
Nec dolet: igniculum brumæ ſi tempore poſcas,
Accipit Endromydem: ſi dixeris æſtuo, ſudat.
Non ſumus ergo pares: melior qui ſemper & omni
Nocte dieque poteſt alienum ſumere vultum;
A facie jactare manus; laudare paratus
Si bene ructavit, ſi rectum minxit amicus,

Si

Si trulla inverſo crepitum dedit aurea fundo.
Sanctum illi nihil eſt; aulam reſupinat amici:
Scire volunt ſecreta domus, atque inde timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, tranſi
Gymnaſia, atque audi facinus majoris abolitæ.
Stoicus occidit Baream; delator amicum,
Diſcipulumque ſenex, ripa nutritus in illa
Ad quam Gorgonei delapſa eſt penna caballi.
Non eſt Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus,
Qui gentis vitio nunquam partitur amicum,
Solus habet: nam cum facilem ſtillavit in aurem
Exiguum de naturæ, patriæque veneno,
Limine ſummoveor, perierunt tempora longi
Servitii: nuſquam minor eſt jactura clientis.
Quod porro officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hic meritum; ſi curet nocte togatus
Currere, cum prætor lictorem impellat & ire
Præcipitem jubeat, dudum vigilantibus orbis,
Ne prior Albinam, aut Modiam collega ſalutet?
Divitis hic ſervi claudit latus ingenuorum
Filius: alter enim quanti um in legione tribuni
Accipiunt, donat Calvinæ, vel Carienæ.
Da teſtem Romæ tam ſanctum quam fuit hoſpes
Numinis Idæi; procedat vel Numa vel qui
Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam;
Protinus ad cenſum: de moribus ultima fiet
Quæſtio: quot paſcit ſervos, quot poſſidet agri
Jugera, quam multa magnaque paropſide cœnat?
QUANTUM quiſque ſua nummorum ſervat in arca,
Tantum habet & fidei: jures licet & Samothracum
Et noſtrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atque deos, diis ignoſcentibus ipſis.
Quid, quod materiam præbet cauſaſque jocorum
Omnibus hic idem, ſi fœda & ſciſſa lacerna,
Si toga ſordidula eſt, & rupta calceus alter
Pelle patet, vel ſi conſuto vulnere crus ſum,
Atque recens linum oſtendit non una cicatrix?
NIL HABET infelix paupertas durius in ſe,

Quam

Quam quod ridiculos homines facit: exeat, inquit,
Si pudor eſt, & de pulvino ſurgat equeſtri,
Cujus res legi non ſufficit, & ſedeant hic
Lenonum pueri quocunque in fornice nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos juvenes, juveneſque laniſtæ
Sic libitum vano, qui nos diſtinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit cenſu minor, atque puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper ſcribitur hæres?
Quando in conſilio eſt ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migraſſe Quirites.
Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi: ſed Romæ durior illis
Conatus; magno hoſpitium miſerabile, magno
Servorum ventres, & frugi cœnula magno.
Ædilibus cœnare pudet, quod turpe negavit
Tranſlatus ſubito ad Marſos menſamque Sabellam,
Contentuſque illic Veneto, duroque cucullo.
Pars magna Italiæ eſt (ſi verum admittimus) in qua
Nemo togam ſumit niſi mortuus, ipſa dierum
Feſtorum herboſo colitur ſi quando theatro
Majeſtas, tandemque redit ad pulpita notum
Exodium, cum perſonæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat ruſticus infans;
Æquales habitus illic, ſimilemque videbis
Orcheſtram, & populum: clari velamen honoris,
Sufficiunt tunicæ ſummis ædilibus albæ.
Hic ultra vites habitus nitor, hic aliquid plus,
Quam ſatis eſt, interdum aliena ſumitur arca.
Commune id vitium eſt: hic vivimus ambitioſa
Paupertate omnes, quid te morer? Omnia Romæ
Cum pretio: quid das, ut Coſſum aliquando ſalutet?
Ut te reſpiciat clauſo Vejento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amici:
Plena domus libis venalibus: accipe, & illud
Fermentum tibi habe: præſtare tributa clientes
Cogimur, & cultris augere peculia ſervis.
Quis timet, aut timuit gelida Præneſte ruinam?
Aut poſitis nemoroſa inter juga Volſiniis, aut

Sim-

Simplicibus Gabiis, aut proni Tyburis arce?
Vos urbem colimus tenui tibicine fultam,
Magna parte sui: nam si labentibus obstat
Villicus, & veteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente jubet dormire ruina.
Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus: jam poscit aquam, jam frivola transf- (fert
Vicalegon, tabulata tibi jam tertia fumant:
Tu nescis; nam si gradibus trepidatur ab imis,
Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluvia, molles ubi reddunt ova columbæ.
Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex,
Ornamentum abaci, nec non & parvulus infra
Cantharus, & recubans sub eodem marmore Chiron
Jamque vetus Græcos servabat cista libellos,
Et divina opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus: quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infelix totum nil: ultimus autem
Ærumnæ cumulus: quòd nudum & frustra rogantem
Nemo cibo, nemo hospitio, tectoque juvabit.
Si magna Astyrii cecidit domus, horrida mater;
Pullati proceres, differt vadimonia prætor;
Tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem:
Ardet adhuc, & jam accurrit qui marmora donet,
Conferat impensas, hic nuda & candida signa,
Hic aliquid præclarum Euphranoris & Polycleti,
Phœasianorum vetera ornamenta Deorum:
Hic libros dabit, & forulos, mediamque Minervam
Hic modium argenti: meliora ac plura reponit
Persicus, orborum lautissimus; & merito jam
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
Si potes avelli Circensibus, optima Sorex.
Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.
Hortulus hic puteusque brevis, nec reste movendus
In tenues plantas facili diffunditur haustu.
Vive bidentis amans, & culti villicus horti;
Unde epulum possis centum dare Pythagoræis
Est aliquid, quocunque loco, quocunque recessu.

Unius

Unius ſeſe dominum feciſſe lacertæ.
Plurimus hic æger moritur vigilando, ſed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti ſtomacho, nam quæ meritoria ſomnum
Admittunt? Magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi. Rhedarum tranſitus arcto
Vicorum inflexu, & ſtantis convitia mandræ
Eripient ſomnum Druſo, vitulique marinis,
Si vocat officium, turba cedente vehetur
Dives, & ingenti curret ſuper ora Liburno,
Atque obiter leget, aut ſcribet, vel dormiet intus
(Namque facit ſomnum clauſa lectica feneſtra)
Ante tamen veniet: nobis properantibus obſtat
Unda prior, magno populus premit agmine lumbos,
Qui ſequitur? ferit hic cubito, ferit aſſere duro
Alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
Pinguia crura luto; planta mox undique magna
Calcor, & in digito clavus mihi militis hæret.
Nonne vides quanto celebretur ſportula fumo?
Centum convivæ, ſequitur ſua quemque culina,
Corbulo vix ferret tot vaſa ingentia, tot res
Impoſitas capiti, quas recto vertice portat
Servulus infelix, & curſu ventilat ignem.
Scinduntur tunicæ ſartæ; modo longa coruſcat
Sarraco veniente abies, atque altera pinum
Plaustra vehunt, nutant alte, populoque minantur.
Nam ſi procubuit, qui ſaxa Liguſtica portat
Axis, & everſum fudit ſuper agmina montem,
Quid ſupereſt de corporibus? quis membra, quis oſſa
Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver
More animæ: domus interea ſecura patellas
Jam lavat, & bucca foculum excitat, & ſonat unctis
Strigilibus, pleno & componit lintea gutto:
Hæc inter pueros varie properantur; at ille
Jam ſedet in ripa, tetrumque novitius horret
Porthmea, nec ſperat cœnoſi gurgitis alvum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
Reſpice nunc alia, ac diverſa pericula noctis:
Quod ſpatium tectis ſublimibus, unde cerebrum

Teſta

Testa ferit, quoties rimosa & cura fenestris
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et lædant silicem: possis ignavus haberi.
Et subiti casus improvidus, ad cœnam si
Intestatus eas: adeo tot fata, quot illa
Nocte patent vigiles, te prætereunte, fenestræ.
Ergo opies, votumque feras miserabile tecum,
Ut sint contentæ patulas effundere pelves.
Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ; cubat in faciem, mox deinde supinus:
Ergo non aliter poterit dormire: quibusdam
Somnum rixa facit: sed quamvis improbus annis,
Atque mero fervens, cavet hunc quem coccina læna
Vitari jubet, & comitum longissimus ordo;
Multum prætereа flammarum, atque ænea lampas.
Me, quem Luna solet deducere, vel breve lumen
Candelæ, cujus dispensо, & tempero filum,
Contemnit: miseræ cognosce proœmia rixæ,
Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
Stat contra, starique jubet, parare necesse est:
Nam quid agas, cum te furiosus cogat, & idem
Fortior? unde venis? exclamat: cujus aceto,
Cujus conche tumes? quis tecum sectile porrum
Sutor, & elixi vervecis labra comedit?
Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem.
Ede ubi consistas, in quare quæro proseucha?
Dicere si tentes aliquid, tacituſve recedas,
Tantundem est, feriunt pariter: vadimonia deinde
Irati faciunt: libertas pauperis hæc est;
Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat,
Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.
Nec tamen hoc tantum metuas, nam qui spoliet te
Non deerit, clausis domibus postquam omnis ubique
Fixa catenatæ siluit compago tabernæ.
Interdum & ferro subitus grassator agit rem,
Armato quoties tutæ custode tenentur
Et Pontina palus, & Gallinaria pinus.
Hic inde huc omnes tamquam ad vivaria currunt.

Qua fornace graves, qua non incude catenæ?
Maximus in vinclis ferri modus, ut timeat, ne
Vomer deficiat, ne marræ & sarcula desint.
Felices proavorum atavos, felicia dicas
Secula, quæ quondam sub regibus, atque tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam.
His alias poteram plures subnectere causas,
Sed jumenta vocant, & sol inclinat: eundum est
Nam mihi commota jam dudum mulio virga
Innuit: ergo vale nostri memor, & quoties te
Roma tuo reficit properantem redoet Aquino,
Me quoq; ad Elvinam Cererem, vestramq; Dianam,
Convelle à Cumis: laryrarum ego (ni pudet illas)
Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

SATYRA IV.

ECce iterum Crispinus, & est mihi sæpe vocandus
Ad partes, monstrum nulla virtute redemptum
A vitiis, æger, solaque libidine fortis.
Quid refert igitur, quantis jumenta fatiget
Porticibus? quanta nemorum vectetur in umbra?
Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix; minime corruptor, & idem
Incestus, cum quo nuper vittata jacebat,
Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos.
Sed nunc de factis levioribus: & tamen alter
Si fecisset idem, caderet sub judice morum.
Nam, quod turpe bonis Titio Seioque, decebat
Crispinum, quid agas cum dira & fœdior omni?
Crimine persona est? mullum sex millibus emit,
Æquantem sane paribus sestertia libris,
Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur.
Consilium laudo artificis, si munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi:
Est ratio ulterior, magnæ si misit amicæ,
Quæ vehitur clauso latis specularibus antro:
Nil tale expectes; emit sibi: multa videmus,
Quæ miser, & frugi non fecit Apicius, hoc tu
Succinctus patria quondam, Crispine, papyro?

Hoc

Hoc pretium squamæ? potuit fortasse minoris
Piscator quam pisces emi. Provincia tanti
Vendit agros, sed majores Apulia vendit.
Quales tunc epulas ipsum gluturisse putemus
Induperatorem, cum tot sestertia, partem
Exiguam, & modicæ sumptam de margine cœnæ,
Purpureus magni ructaret scutra palati?
Jam princeps equitum, magna qui voce solebat,
Vendere municipes fracta de merce siluros.
Incipe Calliope, licet hic considere, non est
Cantandum, res vera agitur: narrate puellæ
Pierides, prosit mihi vos dixisse puellas.
Cum jam semianimum laceraret Flavius orbem
Ultimus, & calvo serviret Roma Neroni;
Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris, quam dorica tuslit et Ancon,
Implevitque sinus: neque enim minor hæserat illis,
Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem
Solibus effundit corpentis ad ostia ponti,
Desidia tardos, & longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum cymbæ: nique magister
Pontifici summo, quis enim proponere talem,
Aut emere auderet? cum plena ea littora multo
Delatore forent: dispersi protinus algæ
Inquisitores agerent cum remige cudo;
Non dubitaturi fugitivum dicere piscem,
Depastumque diu vivaria cæsaris, inde
Elapsum, veterem ad dominum debere reverti.
Si quid Palphurio, si crediinus Armillato, (est
Quicquid conspicuum, pulchrumq ex æquore toto
Res fisci est, ubicunque natat: donabitur ergo,
Ne pereat, jam lethifero cedente pruinis
Autumno, jam quartanam sperantibus ægris:
Stridebat deformis hyems, prædamque recentem
Servabat, tamen hic properat, velut urgeat Auster
Utque lacum superat; tibi quamquam diruta serv
Ignem Trojanum, & Vestam colit Alba minorem
Obstitit intranti miratrix turba parumper:
Ut cessit, facili patuerunt cardine valvæ.

Exclu

Excluſi expectant admiſſa obſonia patres.
Itur ad Atridem; tunc Piceus, accipe, dixit,
Privatis majora focis: genialis agatur
Iſte dies, propera ſtomachum laxare ſaginis,
Et tua ſervatum conſume in ſecula rhombum.
Ipſe capi voluit; quid apertius? & tamen illi
Surgebant criſtæ. Nihil eſt, quod credere de ſe
Non poſſit, cum laudatur Diis æqua poteſtas.
Sed deerat piſci patinæ menſura: vocantur
Ergo in conſilium proceres, quos oderat ille;
In quorum facie miſeræ magnæque ſedebat
Pallor amicitiæ: primus, clamante Liburno,
Currite, jam ſedit, rapta properabat abolla
Pegaſus, attonitæ poſitus modo villicus urbi.
Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
Interpres legum ſanctiſſimus; omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Juſtitia. Venit & Criſpi jucunda ſenectus,
Cujus erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium; maria, ac terras, populoſque regenti
Quis comes utilior, ſi clade & peſte ſub illa
Sævitiam damnare, & honeſtum afferre liceret
Conſilium? ſed, Quid violentius aure tyranni?
Cum quo de pluviis, aut æſtibus, aut nimboſo
Vere locuturi fatum pendebat amici.
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem; nec civis erat, qui libera poſſet
Verba animi proferre, & vitam impendere vero;
Sic multas hyemes, atque octogeſima vidit
Soltitia, his armis illa quoque tutus in aula.
Proximus ejuſdem properabat Acilius ævi,
Cum juvene indigno quem mors tam ſæva maneret,
Et domini gladiis tam feſtinata; ſed olim
Prodigio par eſt in nobilitate ſenectus:
Unde fit ut malim fraterculus eſſe gigantum.
Profuit ergo nihil miſero quod cominus urſos
Figebat Numidas Albana nudus arena,
Venator: quis enim jam non intelligat artes
Patritias? quis priſcum illud miretur acumen

Brute

Brute tuum? facile est barbato imponere regi.
Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
Rubrius, offensæ veteris reus atque recendæ.
Montani quoque venter adest abdomine tardus:
Et matutino sudans Crispinus amomo,
Quantum vix redolent duo funera: sævior illo
Pompeius tenui jugulos aperire susurro:
Et qui vulturibus servabat viscera Dacis
Fuscus, marmorea meditatus prælia villa:
Et cum mortifero prunen Vejento Catullo,
Qui nunquam vitia flagrabat amore puellæ:
Grande & conspicuum nostro quoq; tempore mon-
Cæcus, adulator, dirusq; à ponte satelles, (strum
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaque devexx jactaret basia rhedæ.
Nemo magis rhombum stupuit; jam plurima dixit
In lævum conversus, at illi dextra jacebat
Bellua; sic pugnas silicis laudabat, & ictus,
Et pægma; & pueros inde ad velaria raptos,
Non cedit Vejento, sed ut fanaticus œstro
Percussus, Bellona, tuo divinat, & ingens
Omen habes, inquit, magni clarique triumphi:
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Arviragus; peregrina est bellua: cernis
Erectas in terga sudes? hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, & annos.
Quidnam igitur censes? conciditur? absit ab illo
Dedecus hoc; Montanus ait; testa alta paretur,
Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem:
Debetur magnus patinæ, subitusque Prometheus:
Argillam, atque totam citius properate: sed ex hoc
Tempore jam, Cæsar, figuli tua castra sequantur.
Vicit digna viro sententia: noverat ille
Luxuriam imperii veterem, nocteſque Neronis
Jam medias, aliamque famem, cum pulmo Falerno
Arderet: nulli major fuit usus edendi
Tempestate mea: Circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morsu;

Et semel aspecti litus dicebat echini.
Surgitur & missio proceres exire jubentur
Concilio, quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & estinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid torvisque Sicambris
Dicturus: tanquam diversis partibus orbis
Anxia præcipiti venisset epistola penna.
Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora sævitiæ, claras quibus abstulit urbi
Illustresque animas impune, & vindice nullo
Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus
Cœperat: hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

SATYRA V.

Si te propositi nondum pudet, atq; eadem est mens
Bona summa putes, aliena vivere quadra:
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæsaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset:
Quamvis jurato metuam tibi credere testi.
Ventre nihil novi frugalius: hoc tamen ipsum
Defecisse puta, quod inani sufficit alvo;
Nulla crepido vacat? nusquam pons? & tegetis pars
Dimidia brevior? tantine injuria cœnæ?
Tam jejuna fames? quin poscis honestius illic
Et tremere, & sordes farris mordere canini.
Primo fige loco, quod tu discumbere jussus
Mercedem solidam veterum capsis officiorum.
Fructus amicitiæ magnæ cibus. Ita putat hunc rex,
Et quamvis rarum, tamen immutat. Ergo duos post
Si libuit mensis neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto,
Una simus ait: votorum summa quid ultra
Quæris? habet Trebius propter quod rumpere somnum
Debeat, & ligulas dimittere, sollicitus ne (num
Tota salutatrix jam turba peregerit urbem,
Syderibus dubiis, aut illo tempore, quo se
Frigida circumagunt, pigri sarraca Bootæ.
Qualis cœna tamen? vinum, quod fervida nolit
Lana pati; de conviva Corybanta videris,

Jurgia proludunt; sed mox & pocula torques.
Saucius & rubrâ deterges vulnera mappa,
Inter vos quoties libertorumque cohortem
Pugna Saguntina fervet commissa lagena.
Ipse capillato diffusum consule potat,
Calcatumque tenet bellis socialibus uvam;
Cardiaco nunquam cyathum missurus amico:
Cras bibet Albinis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cujus patriam titulumque senectus
Delevit multa veteris fuligine testæ:
Quale coronati Thrasea Helvidiusque bibebant,
Brutorum & Cassi natalibus. Ipse capaces
Heliadum crustas, & inæquales beryllos,
Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum;
Vel si quando datur, custos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, unguesque observet acutos
Da veniam; præclara illic laudatur iaspis.
Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in vaginæ fronte solebat
Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiarbæ.
Tu Beneventani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem naforum quatuor, ac jam
Quassatum, & rupto poscentem sulfura vitro.
Si stomachus domini fervet vinoque, cibоque,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem vobis poni modo vina querebat:
Vos aliam potatis aquam. Tibi pocula cursor
Getulus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Clivosæ veheris dum per monumenta Latinæ:
Flos Asiæ ante ipsum, pretio majore paratus,
Quam fuit & Tulli census pugnatis, & Anci,
Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
Frivola. Quod cum ita sit, tu Getulum Ganymeden
Respice, cum sities; nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer: sed forma, sed ætas
Digna supercilio, quando ad te pervenit ille?
Quando vocatus adest calidæ gelidæque minister?
Quippe indignatur veteri parere clienti,

Quodqu

Quodq; aliquid poſcas, & quod ſe ſtante recumbas.
Maxima quæque domus ſervis eſt plena ſuperbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, ſolidæ jam mucida frusta farinæ,
Quæ genuinum agitent, non admittentia morſum:
Sed tener, & niveus, mollique ſiligine factus
Servatur domino: dextram cohibere memento,
Salva ſit artoptæ reverentia, finge tamen te
Improbulum, ſupereſt illic qui ponere cogat:
Vis tu conſuetis audax conviva caniſtris
Impleri, panisque tui noviſſe colorem?
Scilicet hoc fuerat, propter quod ſæpe relicta
Conjuge, per montem adverſum, gelidaſque cucurri
Exquilias, fremeret ſæva cum grandine vernus
Juppiter, & multo ſtillaret penula nimbo.
Aſpice, quam longo diſtendat pectore lancem
Quæ ferrur domino ſquilla, & quibus undique ſepta
Aſparagis, quæ deſpiciat convivia cauda,
Cum venit excelſi manibus ſublata miniſtri:
Sed tibi dimidio conſtrictus cammarus ovo
Ponitur, exigua feralis cœna patella.
Ipſe Venafrano piſcem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur miſero tibi caulis olebit
Laternam: illud enim veſtris datu, alveolis quod
Canna Micipſarum prora ſubvexit acuta;
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur:
Quod tutos etiam facit à ſerpentibus atris.
Mullus erit domino, quem miſit Corſica, vel quem
Taurominitanæ rupes; quando omne peractum eſt,
Et jam defecit noſtrum mare, dum gula ſævit,
Retibus aſſiduis penitus ſcrutante macello
Proxima, nec patitur Tyrrhenum crescere piſcem;
Inſtruit ergo focum provincia ſumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nam dum ſe continet Auſter,
Dum ſedet, & ſiccat madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longa cognata colubræ,

Aut glacie aspersus maculis Tyberinus, & ipse
Vernula riparum pinguis torrente cloaca.
Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ,
Ipsi pauca velim, facilem si præbeat aurem.
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
Largiri (namque & titulis & fascibus olim
Major habebatur donandi gloria,) solum
Poscimus, ut cœnes civiliter, hoc face, & esto,
Esto (ut nunc multi) dives tibi, pauper amicis.
Anseris ante ipsum magni jecur, anseribus par
Altilis, & flavi dignus ferro Meleagri
Spumat aper, post hunc raduntur tubera, si ver
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Majores, tibi habe frumentum, Aledius inquit,
O Lybie disjunge boves, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio desit,
Saltantem spectes, & chironomonta volanti
Cultello; donec peragat dictata magistri
Omnia: nec minimo sane discrimine refert,
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur.
Ducetis planta, velut ictus ab Hercule Cacus;
Et ponere foris si quid tentaveris unquam
Hiscere, tanquam habeas tria nomina Quando p
Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis (pi
Pocula? quis vestrum temerarius usque adeo, q
Perditus, ut dicat regi, bibe? plurima sunt, quæ
Non audent homines pertusa dicere læna.
Quadringenta tibi si quis deus, aut similis diis
Et melior fatis donaret, homuncio quantus
Ex nihilo fieres! quantus Virronis amicus!
Da Trebio, pone ad Trebium; vis, frater, ab istis
Ilibus? ô nummi! vobis hunc præstat honorem
Vos estis fratres dominus tamen, & domini rex
Si vis tu fieri nullus tibi parvulus aula
Luserit Æneas, nec filia dulcior illo.
Jucundum, & charum sterilis facit uxor amicum
Sed tua nunc Mygale pariat licet, & pueros ties
In gremium patris fundat simul, ipse loquaci

G

Gaudebit nido: viridem thoraca iubebit
Afferri, mini nasque nuces, assumque rogatum,
Ad mensam quoties parasitus venerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponantur amicis;
Boletus domino; sed qualem Claudius edit,
Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.
Virro sibi, & reliquis Virronibus, illa jubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore;
Qualia perpetuus thæacum autumnus habebat,
Credere quæ possis surrepta sororibus Aphris:
Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit
Qui regitur parma & galea, metuensque flagelli
Discit ab hirsuta jaculum torquere capella.
Fortassean impensæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, ut doleas, nam quæ comœdia, mimus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiant,
Si nescis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris pressoque diu stridere molari.
Tu tibi liber homo, & regis conviva videris:
Captum te nidore suæ putat ille culinæ:
Nec male conjectat, quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat, Hetruscum puero si contigit aurum;
Vel nodus tantum, & signum de paupere loro?
Spes bene cœnandi vos decipit: ecce dabit jam
Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri;
Ad nos jam veniet minor altilis; inde parato
Intactoque omnes, & stricto pane tacetis.
Ille sapit, qui te sic utitur: omnia ferre
Si potes & debes: pulsandum vertice raso
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SATYRA VI.

CRedo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamque diu, cum frigida parvas
Præberet spelunca domos, ignemque, laremque,
Et pecus, & dominos communi clauderet umbra:
Silvestrem montanarorum cum sterneret uxor
Frondibus, & culmo, vicinarumque ferarum

Pellibus: haud similis tibi Cynthia, nec tibi, cujus
Turbavit nitidos extinctus passer ocellos;
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et sæpe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe novo, cœloque recenti
Vivebant homines, qui rupto robore nati,
Compositive luto nullos habuere parentes.
Multa pudicitiæ veteris vestigia forsan,
Aut aliqua extiterant & sub Jove, sed Jove nondum
Barbato; nondum Græcis jurare paratis
Per caput alterius; cum furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis, & aperto viveret horto.
Paulatim deinde ad superos Astræa recessit
Hac comite, atque duæ pariter fugere sorores.
Antiquum & vetus est alienum, Posthume, lectum
Intrare, atque sacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas:
Viderunt primo argentea secula mœchos.
Conventum tamen, & pactum, & sponsalia no
Tempestate paras, jam que à tonsore magistro
Pectoris, & digito pignus fortasse dedisti
Certe sanus eras uxorem, Posthume, ducis?
Die, qua Tisiphone, quibus exagitare colubris.
Ferre potes dominam, salvis tot restibus ullam?
Cum pateant altæ caligantesque fenestræ?
Cum tibi vicinum se præbeat Æmilius pons?
Sed placet Ursidio lex Julia; tollere dulcem
Cogitat hæredem, cariturus turture magno,
Mulorumque jubis, & captatore macello.
Quid fieri non posse putes, si jungitur ulla
Ursidio? si mœchorum notissimus olim
Stulta maritali jam porrigit ora capistro,
Quem toties texit perituri cista Latini?
Quid quod & antiquis uxor de moribus illi
Quæritur? ô medici, mediam pertundite venam
Delicias hominis! Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Junoni cæde juvencam,
Sit tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeo Cereris vittas contingere dignæ,

Quar

Quarum non timeat pater oscu'a. nectę coronam
Postibus, & densos perlimina tende corymbos;
Unus Iberinæ vir sufficit: ocyus illud
Extorqebis, ut hæc oculo contenta sit uno.
Magna tamen fama est cujusdam rure paterno
Viventis: vivat Gabiis, ut vixit in agro;
Vivat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
Speluncis? adeo senuerunt Juppiter, & Mars?
Porticibusne tibi monstratur fœmina voto
Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames quodque inde excerpere possis?
Ecce illic, quoties aulæa recondita cessant,
Et vacuo clausoque sonant fora sola theatro,
Atque à plebeiis longe Megalesia tristes
Personam, thyrsumque tenent: Hispulla tragœdo
Gaudet. An expectas, ut Quintilianus ametur?
Accipis uxorem, de qua cytharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusque choraules,
Longa per angustos figamus pulpita vicos,
Ornentur postes, & grandi janua lauro,
Ut testudineo tibi, Lentule, conopeo
Nobilis Eurvalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta Senatori comitata est Hippia ludum
Ad Pharon, & Nilum, famosaque mœnia Lagi;
Prodigia, & mores urbis damnante Canopo.
Immemor illa domûs, & conjugis, atque sororis,
Nil patriæ indulsit: plorantesque improba natos,
Utque magis stupeas, ludos Patridemque reliquit.
Sed quisnquam in magnis opibus plumaq; paterna,
Et segmentatis dormisset parvula cunis,
Contempsit pelagus: famam contemperat olim;
Cujus apud molleis minima est jactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus, lateque sonantem
Pertulit Ionium constanti pectore, quamvis
Mutandum toties esset mare. justa pericli
Si ratio est & honesta, timent pavidoque gelantur
Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis:
Fortem animum præstant rebus quas turpiter audent.

Si jubeat conjux, durum eſt conſcendere navim;
Tunc ſentina gravis, tunc ſummus vertitur aër:
Quæ mœchum ſequitur, ſtomacho valet. Illa mariti
Convomit; hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Quid tamen exarſit formæ? quæ capta juventa eſt
Hippiæ? quid vidit propter quod Lydia dici
Suſtinuit? nam ſe gigolus jam radere guttur
Cœperat, & ſecto requiem ſperare lacerto;
Præterea multa in facie deformia, ſicut
Attritus galea mediſque in naribus ingens
Gibbus, & acre malum ſemper ſtillantis ocelli.
Sed gladiator erat: facit hoc illos Hyacinthos,
Hoc pueris, patriæque, hoc præſtitit illa ſorori,
Atque viro: ferrum eſt, quod amant. hic Sergius ideo
Accepta rude cœpiſſet Vejento videri.
Quid privata domus, quid facerit Hippia cujus?
Reſpice rivales divorum: Claudius, audi,
Quæ tulerit; dormire virum cum ſenſerat uxor,
Auſa palatino tegetem præferre cubili.
Hippomanes, carmenque loquar, coctumque venenum
Privignoque datum? faciunt graviora coactæ
Imperio ſexus; minimumque libidine peccant.
Optima ſed quare Ceſennia teſte marito?
Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam;
Nec Veneris pharetris macer eſt, aut lampade fervet
Inde faces ardent, veniunt à dote ſagittæ,
Libertas emitur: coram licet innuat, atque
Reſcribat vidua eſt locuples, quæ nupſit avaro.
Tu nube atque tace: donant arcana cylindros.
Cur deſiderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si verum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugæ ſubeant, & ſecuris arida laxet;
Fiant obſcuri dentes, oculique minores;
Collige ſarcinulas, dicet libertus, & exi;
Jam gravis es nobis, & ſæpe emungeris, exi
Ocyus, & propera; ſicco venit altera naſo.
Interea caler, & regnat, poſcitque maritum
Paſtores, & ovem Canuſinam, ulmoſque Falernas.

Qua

Quantulum in hoc? pueros omnes, ergastula tota:
Quodque domi non est, & habet vicinus, ematur.
Mense quidem brumæ cum jam mercator Jason
Clausus, & armatis obstat casa candida nautis;
Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus
Myrrhina, deinde adamas notissimus & Berenices
In digito factus pretiosior: hunc dedit olim
Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori;
Observant ubi festa mero pede subbata reges,
Et vetus indulget senibus clementia porcis.
Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
Si formosa, decens, dives, fœcunda, vetustos
Porticibus disponat avos, intactior omni
Crinibus effusis bellum dirimente Sabina;
Rara avis in terris nigroque simillima cygno:
Quis feret uxorem cui constant omnia? malo,
Malo Venusinam, quam te, Cornelia mater
Gracchorum, si cum magnis virtutibus affers
Grande supercilium, & numeras in dote triumphos.
Tolle tuum precor Annibalem, victumq; Syphacem
I. castris, & cum tota Carthagine migra.
Parce precor Pæan, & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem,
Amphion clamat; sed Pæan contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipsumque parentem;
Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur,
Atque eadem scropha Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti gravitas? quæ forma, ut se tibi semper
Imputet? hujus enim rari summique voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
Plus aloes quam mellis habet. quis deditus autem
Usque adeo est ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat, inque dies sevenis oderit horis.
Quædam parva quidem, sed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius quam quod se non putat ulla
Formosam, nisi quæ de Tusca Græcula facta est?
De Sulmonensis mera Cecropis: omnia Græcè;
Cum sit turpe magis nostris nescire Latinè.
Hoc sermone pavent; hoc iram, gaudia, curas,

Hæc cuncta effundunt animi secreta, quid ultra?
Convivunt Græcè. dones tamen ista puellis.
Tunc etiam quam sextus & octogesimus annus
Pulsat adhuc Græcè? non est hic sermo pudicus
In vetula, quoties lascivum intervenit illud
Ζωὴ καὶ ψυχή; quem non movet? ut tamen omnes
Subiudant pœnæ, dicas hæc mollius Hæmo
Quanquam & Carpophoro, facies tua computat an
Si tibi legitimis pactam junctamque tabellis (nos.
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Causa, nec est quare cœnam, & mustacea perdas
Labente officio, crudis donanda; nec illud,
Quod prima sub nocte datur, cum lance beata
Dacicus, & scripto radiat Germanicus auro.
Si tibi simplicitas uxoria, deditus uni
Est animus, submitte caput cervice parata
Ferre jugum: nullam invenies, quæ parcat amanti;
Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis, 180
Et spoliis: igitur longe minus utilis illi
Uxor quisquis erit bonus, optandusque maritus,
Nil unquam invita donabis conjuge: vendes
Hæc obstante nihil: nihil, hæc si nolit, emetur.
Hæc dabit affectus: ille excludetur amicus
Jam senior, cujus barbam tua genua vidit.
Testandi cum sit lenonibus, atque lanistis,
Libertas, & juris idem contingat arenæ;
Non unus tibi rivalis dictabitur hæres.
Pone crucem servo: meruit quo crimine servus 191
Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi;
Nulla unquã de morte hominis cunctatio longa est.
O demens, ita servus homo est? nil fecerit, esto:
Hoc volo, sit jubeo: sit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro: sed mox hæc regna relinquit,
Permutatque domos & flammea conterit: inde
Advolat, & spreti repetit vestigia lecti.
Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
Vela domus, & adhuc virides in limine ramos.
Sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti 200
Quinque per autumnos: titulo res digna sepulcri.

Despe

Desperanda tibi salva concordia socru.
Illa docet spoliis nudi gaudere mariti:
Illa docet, missis à corruptore tabellis,
Nil rude, nil simplex rescribere: decipit illa
Custodes aut ære domat. Tunc corpore sano
Advocat Archigenen, onerosaque pallia jactat.
Abditus interea latet, & secretus adulter.
Scilicet expectas, ut tradat mater honestos,
Aut alios mores, quam quos habet? utile porro
Filiolam turpi vetulæ producere turpem.
Nulla fere causa est, in qua non fœmina litem
Moverit: accusat Manilia, si rea non est.
Componunt ipsæ per se, formantque libello,
Principium atque locos Celso dictare paratæ.
Andromidas Tyrias, & fœmineum ceroma
Quis nescit? aut quis non vidit vulnera pali?
Quem cavat assiduis sudibus, scutoque lacessit,
Atque omnes implet numeros, dignissima prorsus
Flora, i matrona tuba. nisi si quid in illo
Pectore plus agitat, veræque paratur arenæ.
Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à sexu, vires amat amphitheatri?
Quale decus rerum, si conjugis auctio fiat:
Balteus & manicæ, & crista crurisque sinistri
Dimidium tegmen? vel si diversa movebit
Prœlia, tu felix, ocreas vendente puella.
Hæ sunt, quæ tenui sudant in cyclade, quarum
Delicias & panniculus bombycinus uris:
Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeæ cerverur pondere. quanta
Peltitibus sedeat, quam denso fascia libro:
Et ride positis mox cum stola sumitur armis.
Dicite vos neptes Lepidi, exercive Metelli,
Gurgitis, aut Fabii. quæ Ludia sumpserit unquam
Hos habitus? quando ad galeam gemat uxor Asyli?
Semper habet lites, alternaque jurgia lectus
In quo nupta jacet: dormitur in illo.
Tunc gravis illa viro, tunc orba tigride pejor,
Cum simulat gemitus occulti conscia facti,

Aut

Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat,
Uberibus ſemper lachrymis, ſemperque paratis
In ſtatione ſua, atque expectantibus illam
Quo jubeat manare modo, Tu credis amorem,
Tu tibi tunc, curruca, places; flectumque labellis
Exorbes: quæ ſcripta, & quas lectare tabellas,
Si tibi Zelotypæ retegantur ſcrinia mœchæ!
Sed jacet in ſervi complexibus, aut equitis: dic,
Dic aliquem ſodes, dic Quintiliane colorem.
Hæremus dic, ipſa olim convenerat, inquit,
Ut faceres tu quod velles, nec non ego poſſem
Indulgere mihi: clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo ſum. Nihil eſt audacius illis
Deprenſis; iram atque animos à crimine ſumunt.
Unde hæc monſtra tamen vel quo de fonte requiris,
Præſtabat caſtas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitiis contingi parva ſinebat
Tecta labor, ſomnique breves, & vellere Tuſco,
Vexatæ duræque manus, ac proximus urbi
Annibal, & ſtantes Collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala: ſævior armis
Luxuria incubuit, victumque ulciſcitur orbem.
Nullum crimen abeſt, facinuſque libidinis ex quo
Paupertas Romana perit: hinc fluxit ad iſtos
Et Sybaris colles, hinc & Rhodus & Miletus,
Atq; coronatum & petulans Madidumq; Tarentum.
Prima peregrinos obſcœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt ſecula luxu
Divitiæ molles: quid enim Venus ebria curat?
Grandia quæ mediis jam noctibus oſtrea mordet,
Cum perfuſa mero ſpumant unguenta falerno,
Cum bibitur concha, cum jam vertigine tectum
Ambulat: & geminis exurgit menſa lucernis.
Et qui tunc hominũ contemptor numinis? aut quis
Simpuvium ridere Numæ nigrumque catinum,
Et Vaticani fragiles de monte patellas
Auſus erat: ſed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio quid veteres olim monearis amici:
Pone feram; cohibe; ſed quis cuſtodiet ipſos

Cuſto.

Custodes? cauta est, & ab illis incipit uxor.
Jamque eadem summis pâriter, minimisque libido:
Nec melior, pedibus silicem quæ conterit atrum,
Quam quæ longorum vehitur cervice Syrorum.
Ut spectet ludos, conducit Ogulnia vestem,
Conducit comites, sellam, cervical, amicas,
Nutricem, & flavam, cui det mandata, puellam.
Hæc tamen, argenti superest quodcunque paterni,
Lævibus athletis ac vasa novissima donat.
Multis res angusta domi est, sed nulla pudorem
Paupertatis habet nec se metitur ad illum (quid sit
Quem dedit hæc posuitque modum. tamen utile
Prospiciunt aliquando viri frigusque famemque
Formica tandem quidam exp vere magistra:
Prodiga non sentit pereuntem fœmina censum;
Ac velut exhausta redivivus pullulet arca
Nummus, & è pleno semper tollatur acervo,
Non unquam reputant, quanti sibi gaudia constent.
Si gaudet cantu, non salva modestia durat
Vocem vendentis prætoribus: organa semper
In manibus, densi radiant testudine tota
Sardonyches: crispo numerantur pectine chordæ,
Quo tener Hedymeles operam dedit: nunc tenet,
Solatur, gratoque indulget basia plectro. (hoc se
Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti,
Cum farre, & vino Janum, Vestamque rogabar,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere: quid faceret plus
Ægrotante viro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putavit
Pro cithara velare caput dictataque verba
Protulit (ut mos est) & aperta palluit agna
Dic mihi nunc quæso dic, antiquissime divum,
Respondes his, Jane pater? magna otia cœlo!
Non est (ut video) non est, quod agatur apud vos.
Hæc de comœdis te consulit, illa tragœdum
Commendare volet: varicosus fiet aruspex,
Sed canret potius, quam totam pervolet urbem
Audax, & cœtus possit quam ferre virorum,

Cumque

Cumque paludatis ducibus præsente marito
Ipsa loqui recta facie strictisque mamillis,
Hæc eadem novit quid toto fiat in orbe;
Quid Seres, quid Thraces agant: secreta noverca
Et pueri: quis amet, quis decipiatur adulter.
Instantem regi Armenio Parthoque cometen
Prima videt: famam, rumoresque illa recentes
Excipit ad portas: quosdam facit isse Niphatem
In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
Diluvio, nutare urbes, subsidere terras,
Quocunque in trivio, cuicunque est obvia narra
Nec tamen id vitium magis intolerabile quam quo
Vicinos humiles rapere, & concidere loris
Exorata solet: nam si latratibus alti
Rumpuntur somni; fustes huc ocyus, inquit,
Afferte; atque illis dominum jubet ante feriri,
Deinde canem, gravis occursu, teterrima vultu
Balnea nocte subit; conchas, & castra moveri
Nocte jubet; magno gaudet sudare tumultu,
Cum lassata gravi ceciderunt brachia massa:
Convivæ miseri interea somnoque fameque
Urgentur; tandem illa venit rubicundula, totum
Oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna
Admotum pedibus, de quo sextarius alter
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim.
Dum redit, & terram loto ferit intestino,
Marmoribus rivi properant, aurata falernum
Pelvis olet; nam sic tanquam alta in dolia longus
Deciderit serpens bibit, & vomit: ergo maritus
Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis.
Illa tamen gravior, quæ cum discumbere cœpit,
Laudat Virgilium, perituræ ignoscit Elisæ,
Committit vates & comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina suspendit Homerum,
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet; nec causidicus, nec præco loquatur.
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas
Pulsari, jam nemo tubas, atque æra fatiget;

Una

Una laboranti poterit succurrere lunæ.
Imponit finem sapiens & rebus honestis.
Nam quæ docta nimis cupit & facunda videri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cædere Sylvano porcum, quadrante lavari.
Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato.
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes,
Sed quasdam ex libris, & non intelligat. Odi
Hanc ego, quæ repetit volvitque Palæmonis artem;
Servata semper lege, & ratione loquendi;
Ignotosque mihi tenet antiquaria versus;
Nec curanda viris opicæ castigat amicæ
Verba; solœcismum licuit fecisse marito.
Nil non permittit mulier sibi; turpe putat nil;
Cum virides gemmas collo circumdedit, & cum
Auribus extensis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est quam fœmina dives.
Interea fœda aspectu, ridendaque multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat, & hinc miseri vincantur labra mariti.
Ad mœchum veniet lota cute: quando videri
Vult formosa domi? mœchis foliata parantur;
His emitur quicquid grandes huc mittitis Indi:
Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit,
Incipit agnosci, atque illo lacte fovetur,
Propter quod secum comites eduxit asellas,
Exul Hyperboreum si dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur, atque fovetur
Tot medicaminibus, coctæque siliginis offas
Accipit & madidæ, facies dicetur an ulcus?
Est operæ pretium penitus cognoscere toto
Quid faciant, agitentque die. Si nocte maritus
Stertuit obstreperus, periit libraria, ponunt
Cosmetæ tunicas, tarde venisse Liburnus
Dicitur, & pœnas alieni pendere somni
Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic scutica: sunt quæ tortoribus annua præstant.
Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas,

Aut

Aut la um pictæ vestis considerat aurum,
Et cædit, longi relegit transacta diurni,
Et cædit: donec lassis cædentibus [illegible]xi
Intonat horrendum, ja[illegible] cogni[illegible]one peracta;
Præfectura domus Sicula non mi[illegible] au[illegible].
Nam si constituit, solitoq[illegible]e decentius optat
Ornari, & properat ja[illegible] qu[illegible] expecta[illegible]ur in hortis,
Aut apud Isiacæ poti[illegible] [illegible]cratia lenæ;
Componit crinem lac[illegible]is ipsa capillis,
Nuda humeros Pseca[illegible]nfelix. nudisque mamillis.
Altior hic quare cinc[illegible]innus? Taurea punit
Continuo flexi crimen facinusque capilli.
Quid Pseeas admisit? quænam est hic culpa puellæ,
Si tibi displicuit nasus tuus? altera levum
Extendit, pectitque comas, & volvit in orbem.
Est in consilio matrona, admotaque lanis
Emerita quæ cessat acu: sententia prima
Hujus erit, post hanc ætate, atque arte minores
Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur,
Aut animæ tanta est quærendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Ædificat caput. Andromachen à fronte videbis,
Post minor est; aliam credas: cedò, si breve parvi
Sortita est [illegible]teris spatium breviorque videtur
Virgine Pygmæa nullis adjuta cothurnis,
Et levis erecta consurgit ad oscula planta.
Nulla viri cura in erea, nec mentio fiet
Damnorum vivit tanquam vicina mariti,
Hoc solo propior, quod amicos conjugis odit,
Et servos gravis est rationibus, Ecce furentis
Bellonæ, matrisque Deum chorus intrat, & ingens
Antistes, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, & Phrygia vestitur bucca tiara:
Grande sonat metuique jubet septembris & Austri
Adventum, nisi se centum lustraverit ipsi:
Et xerampelinas veteres donaverit ipsi:
Ut quicquid subiti, & magni discriminis instat,
In tunicas eat, & totum semel expiet annum.
Hybernum fracta glacie descendet in amnem,

Ter

Ter maturino Tyberi mergetur, & ipſis
Vorticibus timidum caput abluet; inde ſuperbi
Totum regis agrum nuda ac tremebunda cluentis
Erepet genibus: ſi candida juſſerit Io,
Ibit ad Ægypti finem, calidaque petitas
A Meroë portabit aquas, ut ſpargat in ædem
Iſidis, antiquo quæ proxima ſurgit ovili:
Credit enim ipſius dominæ ſe voce moneri.
En animâ & mente, cum qua Dii nocte loquuntur?
Ergo hic præcipuum, ſummumq; meretur honorem,
Qui grege linigero circundatus, & grege calvo,
Plangentis populi currit deriſor Anubis.
Ille petit veniam, quoties non abſtinet uxor
Arixâ, ſacris obſervandiſque diebus:
Magnaque debetur violatæ pœna cadurco.
Et moviſſe caput viſa eſt argentea ſerpens
Illius lachrymis, meditataque murmura præſtant
Ut veniam culpæ non abnuat: anſere magno
Scilicet, & tenui popano corruptus Oſiris.
Cum dedit ille locum: copbino, fœnoque relicto,
Arcanam Judæa tremens mendicat in aurem,
Interpres legum Solymarum, & magna ſacerdos
Arboris, ac ſummi fida internuntia cœli.
Implet & illa manum: ſed parcius, ære minuto
Qualiacunque voles Judæi ſomnia vendunt.
Spondet amatorem tenerum vel divitis orbi
Teſtamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
Tractato, Armenius, vel Commagenus aruſpex;
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri: faciet quod deferat ipſe.
Chaldæis ſed major erit fiducia: quicquid
Dixerit Aſtrologus, credent à fonte relatum
Ammonis; quoniam Delphis oracula ceſſant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Præcipuus tamen eſt horum, qui ſæpius exul;
Cujus amicitia, condemnandaque tabella
Magnus civis obit, & formidatus Othoni.
Inde fides arti, ſonuit ſi dextera ferro,
Lævaque; ſi longo caſtrorum in carcere manſit.

Nemo

Nemo Mathematicus genium indemnatus habebit;
Sed qui pæne perit, cui vix in Cyclada mitti
Contigit, & parva tandem caruisse Seripho,
Consulit ictericæ lento de funere matris;
Ante tamen de te Tanaquil tua, quando sororem
Efferat, & patruos, an sit victurus adulter
Post ipsam quid enim majus dare numina possunt?
Hæc tamen ignorat, quid sydus triste minetur
Saturni, quo læta Venus se proferat astro,
Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occursus etiam vitare memento,
In cujus manibus, ceu pinguia succina, tritas
Cernis ephemeridas; quæ nullum consulit, & jam
Consulitur; quæ, castra viro patriamque petente,
Non ibit pariter numeris revocata Thrasylli.
Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro; si pretrit frictus ocelli
Angulus, inspecta genesi collyria poscit;
Ægra licet jaceat, rapiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petositis.
Si mediocris erit; spatium lustrabit utrumque
Metarum, & forteis ducet, frontemque manumque
Præbebit vati, crebrum poppysma cienti
Divitibus responsa dabit Phryx augur, & Indus
Conductus, dabit astrorum mundique peritus,
Atque aliquis senior, qui publica fulgura curat.
Plebeium in circo positum est, & in aggere fatum:
Quæ nudis longum ostendit cervicibus aurum,
Consulit ante Phalas, delphinorumque columnas,
An saga vendenti nubat caupone relicto.
Hæ tamen & partus subeunt discrimen, & omneis
Nutricis tolerant fortuna urgente labores:
Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto.
Tantum artes hujus, tantum medicamina possunt,
Quæ sterileis facit, atq; homines in ventre necandos;
Conducit gaude infelix, atque ipse bibendum
Porrige quidquid erit: nam si destendere vellet,
Et vexare uterum pueris salientibus, esses
Æthiopis fortasse pater; mox decolor hæres

Im-

Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.
Transeo suppositos, & gaudia, votaque sæpe.
Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturos. Stat Fortuna improba noctu,
Arridens nudis infantibus: hos fovet omneis,
Involvitque sinu; domibus tunc porrigit altis,
Secretumque sibi mimum parat: hos amat, his se
Ingerit, utque suos ridens producit alumnos.
Hic magicos adfert cantus, hic Thessala vendit
Philtra, quibus valeat mentem, vexare mariti;
Et solea pulsare caput. Quod despis, inde est,
Inde animi caligo. & magna oblivio rerum,
Quas modo gessisti, tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli
Infudit. Quæ non faciet, quod Principis uxor?
Ardebant cuncta. & fracta compage ruebant;
Non aliter, quam si fecisset Juno maritum
Insanum. minus ergo nocens erit Agrippinæ
Poletus: siquidem unius præcordia prestit
Ille senis, tremulumque caput descendere jussit
In cœlum, & longam manantia labra salivam.
Hæc poscit ferrum, atque ignes, hæc potio torquet
Hæc lacerat mixtos equitum cum sanguine patres.
Tanti partus equæ, quanti una venefica constat.
Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
Nemo vetet: iam jam privignum occidere fas est.
Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas, & nulli credite mensæ:
Livida materno fervent adpara veneno.
Mordeat ante aliquis, quidquid porrexerit illa,
Quæ peperit; timidus præguster pocula pappas.
Forgimus hæc, alium Satyra sumente cothurnum
Scilicet, & finem egressi, legemque priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
Montibus ignotum Rutulis, cœloque Latino.
Nos utinam vani: sed clamat Ponticia, feci,
Confiteor; pueriſque meis aconita paravi,

Quæ

Quæ deprenſa parentem facinus tamen ipſa peregi,
Tune duos una ſæviſſima vipera cœna?
Tune duos? ſeptem, ſi ſeptem forte fuiſſent.
Credamus tragicis, quidquid de Colchide torva
Dicitur & Progne. Nil contra robur & illæ
Grandia monſtra ſuis audebant temporibus: ſed
Non propter nummos. Minor admiratio ſummis
Debetur monſtris, quoties facit ira nocentem
Hunc ſexum, rabie ſecum incendente feruntur
Præcipites, ut ſaxa jugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur clivoque latus pendente recedit:
Illam ego non tulerim quæ computat, & ſcelus in-
Sana facit. Spectant ſubeuntem fata mariti (gens
Alceſtim, &, ſimilis ſi permutatio detur,
Morte viri cupient animam ſervare catellæ.
Occurrunt multæ tibi Belides, atque Eriphylæ:
Mane Cliternæſtram nullus non vicus habebit.
Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem,
Inſulſam, & fatuam dextra, lævaque tenebat:
At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ;
Sed tamen & ferro, ſi præguſtaret Atrides
Ponticaten victi cautus medicamina Regis.

SATIRA VII.

ET ſpes, & ratio ſtudiorum in Cæſare tantùm;
Solus enim triſtes hac tempeſtate Camœnas
Reſpexit, cum jam celebres, notique poëtæ
Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
Tentarent; nec fœdum alii, nec turpe putarent
Præcones fieri, cum, deſertis Aganippes
Vallibus, eſuriens migraret in atria Cleio.
Nam, ſi Pieria quadrans tibi nullus in arca
Oſtendatur, ames nomen victumque Machæræ;
Et vendas potius, commiſſa quod auctio vendit
Santribus; œnophorum, tripodes, armaria, ciſtas,
Halcyonem Bacchi Thebas, & Terea Fauni.
Hoc ſatius, quam ſi dicas ſub judice, vidi,
Quod non vidiſti: faciant equites Aſiani, (thyni,
Quanquam & Cappadoces faciant, equiteſque Bi-

Al-

Altera quos nudo traducit Gallia talo.
Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
Cogetur posthac, nectit quicunque canoris
Eloquium vocale modis, laurumque momordit.
Hoc agite ó juvenes; circumspicit, & stimulat vos,
Materiamque sibi ducis indulgentia quærit.
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum.
Præsidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur, lignorum aliquid posce ocyus, & quæ
Componis, dona Veneris, Thelesine, marito;
Aut claude, & positos tinea pertunde libellos.
Frange miser calamos, vigilataque prælia dele,
Qui facis in parva sublimia carmina cella,
Ut dignus venias hederis, & imagine macra.
Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Ut pueri Junonis avem, sed defluit ætas
Et pelagi patiens, & cassidis, atque ligonis.
Tædia tunc subeunt animos, tunc seque suamque.
Terpsichoren odit facunda & nuda senectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
Quem colis, & Musarum & Apollinis æde relicta;
Ipse facit versus, atque uni cedit Homero
Propter mille annos. At si dulcedine famæ
Succensus recites. Maculonus commodat ædes;
Hæc longe ferrata domus servire jubetur,
In qua sollicitas imitatur janua portas:
Scit dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis, & magnas comitum disponere voces.
Nemo dabit regum, quanti subsellia constent,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere sulcos
Ducimus, & littus sterili versamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali; tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit.
Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui

Com-

Communi feriat carmen triviale moneta;
Hunc qualem nequeo monstrare, & sentio tantum,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus sylvarum, aptusque bibendis
Fontibus Aonidum. Neque enim cantare sub antro
Pierio, thyrsumve potest contingere mœsta
Paupertas, atque æris inops, quo nocte dieque
Corpus eget: satur est, cum dicit Horatius, ohe.
Quis locus ingenio? nisi cum se carmine solo
Vexant, & dominus Cyrrhæ Nysæque feruntur
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus & equos faciesque Deorum
Aspicere, & qualis Rutulum confundat Erynnis.
Nam si Virgilio puer, & tolerabile deesset
Hospitium, caderent omnes à crinibus hydri:
Surda nihil gemeret grave buccina. Poscimus, ut sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cujus & alveolos, & lænam pignerat Atreus?
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico;
Quintillæ quod donet, habet; nec defuit illi
Unde emeret multa pascendum carne leonem
Jam domitum: constat leviori bel u sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poëtæ.
Contentus fama jaceat Lucanus in hortis
Marmoreis: at Serrano tenuique Saleio
Gloria quantalibet quid erit si gloria tantum est?
Curritur ad vocem jucundam, & carmen amicæ
Thebaïdos. Lætam fecit cum Statius urbem,
Promisitque diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur, sed, cum fregit subsellia versu,
Esurit, intactam Paridi nisi venderet Agaven.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semestri vatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit histrio, tu Cameri-
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas: (nos.
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
Haud tamen invideas vati, quem pulpita pascunt.

Quis

Quis tibi Mecænas? quis nunc erit aut Proculejus,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, tunc utile multis
Pallere, & vinum toto nescire Decembri.
Vellet porro labor fœcundior, historiarum
Scriptores petit hic plus temporis, atque olei plus?
Namque oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus & crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus jubet, atq; operum lex.
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?
Quis dabit historico, quantum daret acta legenti?
Sed genus ignavum, quod lecto gaudet, & umbra.
Dic igitur, quid causidicis civilia præstent
Officia, & magno comites in fasce libello?
Ipsi magna sonant: sed tunc, cum creditor audit,
Præcipue, vel si tetigit latus acrior illo,
Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immensa cavi spirant mendacia folles,
Conspuiturque sinus, veram deprendere messem
Si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum russati pone Lacertæ.
Consedere duces: surgis tu pallidus Ajax
Dicturus dubiis pro libertate, bubulco
Judice: rumpe miser tensum jecur, ut tibi lasso
Figantur virides, scalarum gloria, palmæ.
Quod vocis pretium? siccus petasunculus, & vas
Pelamydum, aut veteres Maurorum e pimenia bulbi;
Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ.
Si quater egisti, si contigit aureus unus,
Inde cadunt partes ex fœdere pragmaticorum.
Æmilio dabitur, quantum petet, & melius nos
Egimus: hujus enim stat currus aheneus, alti
Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
Bellatore sedens curvatum hastile minatur
Eminus, & statua meditatur prælia lusca.
Sic Pedo conturbat, Matho delicit: exitus hic est
Tongilli, magno cum rhinoceronte lavari
Qui solet, & vexat lutulenta balnea turba,
Perque forum juvenes longo premit assere Medos,

Em-

Empturus pueros, argentum, murrhina, villas.
Spondet enim Tyrio stlataria purpura filo.
Et tamen est illis hoc utile: Purpura vendit
Caussidicum, vendunt amathystina: convenit illis
Et strepitu, & facie majoris vivere census.
Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.
Ut redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
Respicit hæc primum, qui litigat, an tibi servi
Octo, decem comites, an post te sella, rogati
Ante pedes. Ideo conducta Paullus agebat
Sardonyche, atq; ideo pluris quam Cossus agebat,
Quam Basilus. Rara in tenui facundia pauno.
Quando licet Basilo flentem producere matrem?
Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
Gallia, vel potius nutricula caussidicorum
Africa, si placuit mercedem ponere linguæ.
Declamare doces. (ô ferrea pectora) Verri,
Cum perimit sævos classis numerosa tyrannos.
Nam quæcunque sedens modo legerat, hæc eadem
Proferat, atq; eadem cantabit versibus iisdem (stans
Occidit miseros crambe repetita magistros.
Quis color, & quod sit caussæ genus, atq ubi summa
Quæstio, quæ veniant diversa parte sagittæ;
Scire volunt omnes, mercedem solvere nemo.
Mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
Scilicet arguitur quod lævæ in parte mamillæ
Nil salit Arcadico juveni, cujus mihi sexta
Quaque die miserum ditus caput Hannibal implet;
Quidquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis, an post nimbos, & fulmina cautus
Circumagat madidas à tempestate cohorteis.
Quantum vis stipulare, & protinus accipe quoddo,
Ut to[illegible]llum pater audiat. Ast alii sex,
Vel plures uno conclamant ore Sophistæ,
Et veras agitant lites; raptore relicto,
Fusa venena silent, malus ingratusque maritus,
Et quæ jam veteres sanant mortaria cæcos.
Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra movebunt

Consi-

Consilia, & vitæ diversum iter ingredietur,
Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra,
Summula ne pereat qua vilis tessera venit
Frumenti; qui pelliculæ mercedula vilissima tenta
Chrysogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
Laniorum pueros, artem scindens Theodori.
Balnea sexcentis, & pluris porticus, in qua
Gesterat dominus, quoties pluit: anne serenum
Exspectet, spargatque luto jumenta recenti?
Hic potius, namque hic mundæ nitet ungula mulæ.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, & algentem rapiat cœnatio solem
Quanticunque domus, veniet qui fercula docte
Componit, veniet qui pulmentaria condit.
Hos inter sumptus sestertia Quintiliano
Ut multum duo sufficient. Res nulla minoris
Constabit patri quam filius. Unde igitur tot
Quintilianus habet saltus? exempla novorum
Fatorum transi felix, & pulcher, & acer:
Felix, & sapiens, & nobilis, & generosus
Appositum nigræ lunam subtexit alutæ:
Felix orator quoque maximus, & jaculator?
Et si perfrixit, cantat bene. Distat enim, quæ
Sidera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus, & adhuc à matre rubentem.
SI FORTUNA volet, fies de rhetore consul:
Si volet hæc eadem fies de consule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius anne aliud quam
Sidus, & occulti miranda potentia fati?
Servis regna dabunt, captivis fata triumphos.
Felix ille tamen, corvo quoque rarior albo.
Pœnitet multos vanæ, sterilisque cathedræ;
Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi
Carinatis: & hunc inopem vidistis, Athenæ.
Nil præter gelidas aquæ conferre cicutas
Dii majorum umbris tenuem, & sine pondere terrâ,
Spirantesque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem sancti voluere parentis
Esse loco. Metuens virgæ jam grandis Achilles

Cantabat patriis in montibus: & cui non tunc
Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
Sed Rufum, atque alios cædit sua quemq; juventus:
Rufum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, doctìque Palæmonis affert,
Quantũ grammaticus meruit labor? & tamen ex hoc
Quodcunq; est (minus est autem quam rhetoris æra)
Discipuli custos præmordet Acœnonetus,
Et qui dispensat frangit sibi. Cede, Palæmon,
Et patere inde aliquid decrescere (non aliter quam
Institor hybernæ tegetis, niveique cadurci)
Dummodò non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sederet
Qui docet obliquo lanam deducere ferro;
Dummodò non pereat totidem olfecisse lucernas
Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
Flaccus, & hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
Non egeat. Sed vos sævas imponite leges,
Ut præceptori verborum regula constet;
Ut legat historias, autores noverit omnes
Tanquam ungues, digitosque suos: ut forte rogatus,
Dum petit aut thermas, aut Phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchisæ, nomen patriamque novercæ
Anchemoli, dicat quot Acestes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas.
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Ut si quis cera vultum facit: exigite, ut sit
Ipse pater cœtus. Non est leve tot puerorum
Observare manus, oculosque pedesque vagantes.
Hæc, inquit, cures; & cum se verterit annus,
Accipe, victori populus quod postulat aurum.

SATYRA VIII.

STemmata quid faciunt? quid prodest, Pontice longo
Sanguine censeri; pictosque ostendere vultus
Majorum, & stantes in curribus Æmilianos;
Et Curios jam dimidios, nasumque minorem

Co

Corvini, & Galbam auriculis naſoque carentem?
Quis fructus, generis tabula jactare capaci
Corvinum, & poſtbac multa deducere vi ga
Fumoſos equitum cum dictatore magiſtros,
Si coram Lepidis male vivitur? Effigies quo
Tot bellatorum, ſi luditur alea pernox
Ante Numantinos? ſi dormire incipis ortu
Luciferi, quo ſigna duces, & caſtra movebant?
Cur Allobrogicis, & magna gaudeat ara
Natus in Herculeo Fabius lare; ſi cupidus, ſi
Vanus, & Euganea quantumvis mollior agna?
Si tenerum attritus Catinenſi pumice corpus,
Squallentes traducit avos, emptorque veneni
Frangenda miſeram funeſtat imagine gentem?
Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria; NOBILITAS ſola eſt atque unica virtus.
Paulus, vel Croſſus, vel Druſus moribus eſto;
Hos ante effigies majorum pone tuorum:
Præcedant ipſas illi te conſule virgas.
Prima mihi debes animi bona: ſanctus haberi,
Juſtitiæque tenax factis dictiſque mereris?
Agnoſco procerem: ſalve Getulice, ſeu tu
Syllanus, quocunque alio de ſanguine, rarus
Civis, & egregius patriæ contingis ovanti.
Exclamare libet, populus quod clamat Oſiri
Invento. Quis enim generoſum dixerit hunc qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Inſignis? nanum cujuſdam, Atlanta vocamus;
Æthiopem, cygnum: parvam extortamque puellam,
Europen; canibus pigris ſcabieque vetuſta
Lævibus, & ſiccæ lambentibus ora luceræ
Nomen erit pardus, tigris, leo, ſi quid adhuc eſt
Quod fremit in terris violentius: Ergo cavebis,
Et metues, ne tu ſic Creticus, aut Camerinus.
His ego quem monui, tecũ eſt mihi ſermo Rubelli
Plance; tumes alto Druſorum ſanguine, tinquam
Feceris ipſe aliquid propter quod nobilis eſſes,
Ut te conciperet, quæ ſanguine fulget Iuli,
Non quæ ventoſo conducta ſub aggere texit.

Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima noſtri.
Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis;
Aſſ ego Cecropides: vivas, & originis hujus
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum invenies: ſole: hic defendere cauſas
Nobilis indocti: veniet de plebe togata
Qui juris nodos, & legum ænigmata ſolvat
Hic perit Euphraten juvenis, domitique Batavi
Cuſtodes aquilas armis induſtrius: at tu
Nil niſi Cecropides, truncoque ſimillimus Hermæ;
Nullo quippe alio vincis diſcrimine quam quod
Illi marmoreum caput eſt, tua vivit imago.
Dic mihi, Teucrorum proles, animalia nuda
Quæ generoſa putes, niſi fortia? nempe volucrem
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Fervet, & exultat rauco victoria circo
Nobilis hic quocunque venit de gramine, cujus
Clara fuga ante alios. & primus in æquore pulvis:
Sed venale pecus, Coriſhæ poſteritas et
Hirpini, ſi rara jugo victoria ſedit.
Nil ibi majorum reſpectus, gratia nulla
Umbratum: dominos pretiis mutare jubentur
Exigui. tritoque trahunt epirhedia collo
Segnipedes, dignique molam verſare Nepotis.
Ergo ut miremur te, non tua, primùm aliquid da
Quod poſſim titulis incidere, præter honores,
Quos illis damus & dedimus, quibus omnia debes.
Hæc ſatis ad juvenem. quem nobis fama ſuperbum
Tradit, & inflatum, plenumque Nerone propinquo
Rarus enim ferme ſenſus communis in illa
Fortuna. Sed te cenſeri laude tuorum,
Pontice, noluerim, ſic ut nihil ipſe futuræ
Laudis agas. Miſerum eſt aliorum incumbere famæ
Ne collap a ruant ſubductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas deſiderat ulmos;
Eſto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer: ambiguæ ſi quando citabere teſtis
Incertæque rei, Phalaris licet imperet ut ſis
Falſus, & admoto dictet perjuria tauro;

Sum

ſummum crede nefas animam præferre pudori;
Et propter vitam vivendi perdere cauſas.
Dignus morte perit, cœnet licet oſtrea centum
Gaurana & Caſmitorio mergatur aheno,
Expectata diu tandem provincia cum te
Reſtituem accipiet ponetiæ fræna modumque.
Pone & avaritiæ; miſerere inopum ſociorum
Oſſa vides regum vacuis exhauſta medullis
Reſpice quid moneant leges, quid curia mandet,
Præmia quanta bonos maneant; quam fulmine juſto
Et Capito & Numitor ruerit damnante ſenatu,
Piratæ Cilicum. Sed quid damnatio confert,
Cum Pantia eripiat quicquid tibi Natta reliquit?
Præconem, Chærippe, tuis circumſpice pannis,
Jamque tace: furor eſt poſt omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim nec vultus erat par
Damnorum, ſociis floren ibus, & modo victis:
Plena domus tunc omnis, & ingens ſtabat acervus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa;
Et cum Parrhaſii tabulis, ſignique Myronis
Phidiaci non vivebat ebur, nec non Polycleti
Multum ubique labor; rara ſine Mentore menſæ,
Inde Dolabella eſt, atque hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres: referebant navibus altis
Occulta ſpolia, & pures de pace triumphos.
Nunc ſociis juga pauca boũ, & grex parvus equarum,
Et pater armenti capto eripietur agello;
Ipſi deinde lares, ſi quod ſpectabile ſignum.
Si quis in ædicula Deus unicus: hæc etenim ſunt
Pro ſummis, nam ſunt hæc maxima. Deſpicias tu
Forſitan imbelles Rhodios, unctamque Corinthum;
Deſpicias merito. quid reſinata juventus,
Cruraque tortius facient tibi lævia gentis?
Horrida viranda eſt Hiſpania, Gallicus axis,
Illyricumque latus; parce & meſſoribus illis,
Qui ſaturant urbem circo ſcenæque vacantem.
Quanta autem inde feres tam dirę præmia culpæ,
Cum tenues nuper Marius diſcinxerit Afros?
Curandum in primis, ne magna injuria fiat

Fortibus & miseris: tollas licet omne quod usquã est
Auri atque argenti, scutum gladiumque relinques,
Et jacula, & galeam: spoliatis arma supersunt.
Quod modo proposui, non est sententia: verum
Credite me vobis folium recitare Sibyllæ
Si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
Vendit acerse comes, si nullum in conjuge crimen,
Nec per conventus, nec cuncta per oppida curvis
Unguibus ire parat nummos raptura Celæno:
Tunc licet à Pico numeres genus; altaque si te
Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
Inter majores, ipsumque Promethea ponas:
De quocunque voles proavum tibi sumito libro.
Quod si præcipitem rapit ambitus, atque libido,
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lasso lictore secures:
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, claramque facem præferre pudendis.
OMNE animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
Quò mihi te, solitum falsas signare tabellas
In templis, quæ fecit avus, statuamque parentis
Ante triumphalem? quò, si nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?
Præter majorum cineres atque ossa, volueri
Carpento rapitur pinguis Damasippus; & ipse,
Ipse rotam stringit multo sufflamine consul:
Nocte quidem; sed luna videt, sed sidera testes
Intendunt oculos, finitum tempus honoris
Cum fuerit, clara Damasippus luce flagellum
Sumet, & occursum nusquam trepidabit amici
Jam senis, ac virga prior innuet, atque maniplos
Solvet, & infundet jumentis hordea lassis.
Interea dum lanatas, torvumque juvencum
Mors Numæ cedit Jovis ante altaria, jurat
Hipponam, & facies olida ad præsepia pictas.
Sed cum pervigiles placet instaurare popinas,
Obvius assiduo Syrophœnix udus amomo
Currit, Idumææ Syrophœnix incola portæ

Hospi-

Hospitis affectu dominum regemque salutat:
Et cum venali Cyane succincta lagena.
Defensor culpæ dicet mihi; fecimus & nos
Hæc juvenes, esto: desisti nempe, nec ultra
Fovisti errorem: Breve sit quod turpiter audet.
Quædam cum prima resecentur crimina barba.
Indulge veniam pueris. Damasippus ad illos
Thermarum calices, inscriptaque lintea vadit,
Maturus bello Armeniæ, Syriæqu tuendis
Amnibus, & Rheno, atq; Istro: præstare Neronem
Securum valet hæc ætas. Mitte Ostia, Cæsar,
Mitte; sed in magna legatum quære propina:
Invenies aliquo cum percussore jacentem,
Permistum nautis, aut furibus, aut fugitivis,
Inter carnifices, & fabros sandapilarum,
Et resupinati cessantia tympana Galli:
Æqua ubi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facias talem sortitus, Pontice, cervum?
Nempe in Lucanos, aut Tusca ergastula mittas.
At vos, Trojugenæ, vobis ignoscitis, & quæ
Turpia cerdoni. Volesos Brutosque decebunt.
Quid si cunquam adeo fœdis, adeoque pudendis
Utimur exemplis, ut non pejora supersint?
Consumptis opibus vocem, Damasippe, locasti
Sipario, clamosum ageres ut phasma Catulli.
Laureolum Velox etiam bene Lentulus egit,
Judice me, dignus vera cruce. Nec tamen ipsi
Ignoscas populo; populi frons durior hujus,
Qui sedet, & spectat triscurria patritiorum,
Plantipides audit Fabios, ridere potest qui
Mamercorum alapas. Quanti sua funera vendant,
Quid refert? vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celsi prætoris vendere ludis
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone
Quid satius? mortem sic quisquam exhorruit, ut si
Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharœdo principe mimus
Nobilis, hic ultra quid erit nisi ludus? & illud

Dedecus urbis habes; nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce supina:
Damnat enim tales habitus & damnat & odit:
Nec galea frontem abscondit: movet ecce tridentē;
Postquam vibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultum
Erigit, & tota fugit agnoscendus arena.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum se
Porrigat, & longo jactetur spira galero.
Ergo ignominiam graviorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho jussus pugnare secutor.
Libera si dentur populo suffragia quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni?
Cujus supplicio non debuit una parari
Simia, nec serpens unus, nec culeus unus.
Par Agamemnonidæ crimen: sed causa facit rem
Dissimilem: quippe ille deis authoribus ultor
Patris erat cæsi media inter pocula; sed nec
Electræ jugulo se polluit, aut Spartani
Sanguine conjugii, nullis aconita propinquis
Miscuit, in scena nunquam cantavit Orestes,
Troïca non scripsit. quid enim Virginius armis
Debuit ulcisci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam sæva, crudaque tyrannide fecit?
Hæc opera, atque hæ sunt generosi principis artes,
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita cantu
Prostitui, Graiæque apium meruisse coronæ.
Majorum effigies habeant insignia vocis:
Ante pedes Domiti longum tu pone Thyestæ
Syrma, vel Antigones, seu personam Menalippes,
Et de marmoreo citharam suspende Colosso.
Quis Catilina tuis natalibus, atque Cethegi
Inveniet quicquam sublimius? arma tamen vos
Nocturna, & flammas domibus, templisq; paratis;
Ut Braccatorum pueri, Senonumque minores.
Ausi, quod liceat tunica punire molesta:
Sed vigilat Consul vexillaque vestra coërcet
Hic novus Arpinas ignobilis, & modo Romæ
Municipalis eques galeatum ponit ubique

Præ-

Præſidium atroniis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra togæ contulit illi
Nominis, & tituli, quantum non Leucade, quantum
Theſſaliæ campis Octavius abſtulit udo
Cædibus aſſiduis gladio: ſed Roma parentem,
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volſcorum in monte ſolebat
Poſcere mercedes, alieno laſſus aratro:
Nodoſum poſt hæc frangebat vertice vitem,
Si lentus pigra muniret caſtra dolabra:
Hic tamen & Cimbros, & ſumma pericula rerum
Excipit, & ſolus trepidantem protegit urbem.
Atque ideo poſtquam ad Cimbros ſtragemque volabat,
Qui nunquam attigerant majora cadavera, corvi;
Nobilis ornatur lauro collega ſecundæ
Plebejæ Deciorum animæ, plebeja fuerunt
Nomina; pro totis legionibus hi tamen, & pro
Omnibus auxiliis, atque omni plebe Latina,
Sufficiunt diis infernis, terræque parenti.
Pluris enim Decii quam qui ſervantur abillis,
Ancilia natus trabeam, & diadema Quirini,
Et faſces meruit, regum ultimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum clauſtra tyrannis
Exulibus juvenes ipſius Conſulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate decebat,
Quod miraretur cum Coclite Murius & quæ
Imperii fines Tyberinum virgo natavit.
Occulta ad patres produxit crimina ſervus
Matronis lugendus: at illos verbera juſtis
Afficiunt pœnis, & legum prima ſecuris.
Malo pater tibi ſit Theſſites, dummodo tu ſis
Æacidæ ſimilis, Vulcaniſque arma capeſſas:
Quam te Theſitæ ſimilem producat Achilles.
Et tamen ut longe repetas, longeque revolvas
Nomen, ab infami gentem deducis aſylo:
Majorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit; aut illud quod dicere nolo.

SATYRA IX.

SCire velim quare toties mihi, Nævole, tristis
Occurras fronte obducta, ceu Marsya victus.
Quid tibi cum vultu qualem deprensus habebit:
Et colapho cæsus, qui lambit crustula, servus?
Non erat hac facie miserabilior Creperejus
Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus
Circuit, & fatuos non invenit. unde repente
Tot rugæ? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conviva joco mordente facetus,
Et salibus vehemens intra pomœria natis.
Omnia nunc contra; vultus gravis, horrida siccæ
Sylva comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præstabat calidi circumlita fascia visci,
Sed fruticante pilo neglecta, & squalida crura
Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimque domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas & gaudia: sumit utrumque
Inde habitum facies: igitur flexisse videris
Propositum, & vitæ contrariis ire priori.
Nuper enim (ut repero) fanum Isidis, & Ganymedē
Pacis, & advectæ secreta palatia matris,
Et Cererem (nam quo non prostat fœmina templo)
Notior Ausidio mœchus. Scelerare solebas,
Utile & hoc multis vitæ genus, at mihi nullum
Inde operæ pretium: pingues aliquando lacernas,
Munimenta togæ, duri crassique coloris,
Et male percussas textoris pectine Galli,
Accipimus; tenue argentum venæque secundæ.
Fata regunt homines, fatū est quoq; crimine in illo.
Quod tamē ulterius monstrum, quam mollis avara?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
Computat atque calet: ponatur calculus, adsint
Cum tabula pueri numera sestertia quinque
Omnibus in rebus: numerentur deinde labores.
Dic, passer, cui tot montes, tot prædia servas
Appula, tot milvos intra tua pascua lassos?

Te

Te Trifolinus ager fœcundis vitibus implet.
Suſpectumque jugum Cumis, & Gaurus inanis.
Nam quis plura linit victuro dolia muſto?
Quantum erat exhauſti corpus donare clientis
Jugeribus paucis? meliuſne hic ruſticus infans,
Cum matre, & caſulis, & cum luſore catello,
Cymbala pulſantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum poſcis, ait; ſed penſio clamat,
Poſce, ſed appellat puer unicus. (ut Polyphemi,
Lata aries per quam ſolers evaſit Ulyſſes)
Alter emendus erit, namque hic non ſufficit; ambo
Paſcendi. quid agam bruma ſpirante? quid, oro,
Quid dicam ſcapulis ſervorum menſe Decembri,
Et pedibus? durate, atque expectate dietas?
Verùm ut diſſimules, moneo: ſit juſta dolotis,
Nævoie, cauſs rui; tamen hanc celare memento,
Et tacitus mœstas intra te fige querelas.
Quæ modo ſecretum commiſerat, ardet, & odit,
Tanquam prodideris quicquid ſcis: ſumere ferrum,
Fuſte aperire caput, candelam apponere valvis
Non dubitat, nec contemnas, aut deſpicias. quod
His oribus nunquam cara eſt annona veneni.
Ergo occulta reges ut curia Martis Athenis.
At Corydon, Corydon, ſecretum divitis ullum
Eſſe poteſt? ſervi ut taceant, jumenta loquentur,
Et canis, & poſtes, & marmora, claude feneſtras,
Vela tegant rimas, junge oſtia, tollito lumen
E medio, diſclude omnes, prope nemo recumbat;
Quod tamen ad cantum galli facit illa ſecundum,
Proximus ante diem caupo ſciet; audiet & quæ
Finxerat pariter librarius, archimagiri,
Captores: Quod enim dubitant componere crimen
In dominas, quoties rumoribus uleiſcuntur
Verbera? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, & miſeram, vinoſus inebriet aurem.
Illos erga roges fruſtra, qui prodere malunt
Arcanum, quam ſubrepti potare falerni,
Pro populo faciens quan um Laufella bibebat.
Vivendum veſte cum propter plurima, tum de his

Pri

Præcipue cauſis, ut linguas mancipiorum
Contemnas. Nam lingua mali pars peſſima ſervi.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
Quorum animas & farre ſuo cuſtodit, & ære.
Idcirco ut poſſim linguam contemnere ſervi,
Utile conſilium modo, ſed commune, dediſti.
Nunc mihi quid ſuades poſt damnum temporis, & (ſpes
Deceptas? feſtinat enim decurrere velox.
Floſculus anguſtæ, miſeræque breviſſimus vitæ
Portio: dum bibimus, dum ſerta, unguenta, puellas
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.
O parvi, noſtrique lares, quos thure minuto,
Aut farre, & tenui ſoleo exornare corona:
Quando ego figam aliquid quo ſit mihi tuta ſenectus
A fegete & baculo? viginti millia, fœnus
Pignoribus poſitis, argenti vaſcula puri.
Sed quæ Fabricius cenſor notet, & duo fortes
De grege Mœſorum, qui me cervice locata
Securum jubeant clamoſo inſiſtere circo.
Sit mihi præterea curvus cœlator, & alter
Qui multas facies pingat cito; ſufficient hæc,
Quando ego pauper ero votum miſerabile, nec ſpes
His ſaltem, nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit cera illa de nave peritas,
Quæ Siculos cantus effugit remige ſurdo.

SATYRA X.

OMnibus in terris, quæ ſunt à Gadibus uſque
Auroram, & Gangem, pauci diſcernere poſſunt
Vera bona, atque illis multum diverſa, remota
Erroris nebula quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, votique peracti?
Evertere domos totas optantibus ipſis
Dii faciles nocitura toga, nocitura petuntur
Militia: torrens dicendi copia multis
Et ſua mortifera eſt facundia: viribus ille
Confiſus periit, admirandiſque lacertis.
Sed plures nimis congeſta pecunia cura

Stran-

Strangulat, & cuncta exsuperans patrimonia census,
Quanto delphinis balæna Britannica major.
Tempor bus diris igitur, jussuque Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prædiviris hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet ædes
Tota cohors: rarus venit in cœnacu a miles.
Pauca licet portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus, gladium contumque timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima fere vota, & cunctis notissima templis,
Divitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro: sed nulla aconita b.buntur.
Fictilibus; tunc illa time, cum pocula sumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro
Jamne igitur laudas, quod de sapientibus alter.
Ridebat, quoties à limine moverat unum
Protulerat que pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni:
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent urbibus illis
Prætexta, & trabeæ, fasces, lectica, tribunal.
Quid si vidisset prætorem in curribus altis
Extantem, & medio sublimem in pulvere circi,
In tunica Jovis, & pictæ sarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ
Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, & (sibi consul
Ne placeat) curru servus portatur eodem.
Da nunc & volucrem, sceptro quæ surgit eburno.
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia. & niveos ad fræna Quirites,
Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.
Tunc quoque materiam risus invenit ad omnes
Occursus hominum; cujus prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos,
Vervecum in patria, crassoque sub aëre nasci.
Ridebat curas, nec non & gaudia vulgi,

Inter

Interdum & lachrymas, cum fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet unguem.
Ergo supervacua hæc, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est genua incerare Deorum.
Quosdam præcipitat subjecta potentia magnæ
Invidiæ, mergit longa atque insignis honorum
Pagina; descendunt statuæ, restemque sequuntur:
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Cædit, & immeritis frangunt crura caballis,
Jam strident ignes, jam follibus atque caminis
Ardet odoratum populo caput, & crepat ingens
Sejanus: deinde ex facie toto orbe secunda
Fiunt urceoli, pelves, sarrago, patellæ
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum
Cretatumque bovem; Sejanus ducitur unco
Spectandus: gaudent omnes; quæ labra! quis illi
Vultus erat! nunquam, si quid mihi credis, amavi
Hunc hominem, sed quo cecidit sub crimine; quisnã
Delator? quibus indiciis, quo teste probavit
Nil horum; verbosa & grandis epistola venit
A Capreis, bene habet, nil plus interrogo, sed quid
Turba Remi? sequitur fortunam, ut semper, & odit
Damnatos, idem populus, si Nortia Tusco
Favisset, si oppressa foret secura senectus
Principis, hac ipsa Sejanum diceret hora
Augustum. jam pridem, ex quo suffragia nulli
Vendimus, effugit curas: nam qui dabat olim
Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
Continet atque duas tantum res anxius optat,
Panem, & Circenses, perituros audio multos:
Nil dubium, magna est fornacula, pallidulus mi
Brutidius, meus ad Martis fuit obvius aram.
Quam timeo victus ne pœnas exigat Ajax,
Ut male defensus! curramus præcipites, &
Dum jacet in ripa calcemus, Cæsaris hostem.
Sed videsne servi, ne quis neges, & pavidum in jus
Cervice astricta dominum trahat, hi sermones
Tunc de Sejano, secreta hæc murmura vulgi.
Visne salutari sicut Sejanus? habere

Tan-

Tantundem? atque illi sellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutior haberi
Principis, angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege Chaldæo? vis certæ pila cohortis,
Egregio equites. & castra domestica? quid ni
Hæc cupias? &, Qui nolunt occidere quenquam,
Posse volunt. Sed quæ præclara, & prospera tanti,
Ut rebus lætis par sit mensura malorum?
Hujus qui trahitur prætextam sumere mavis,
An Fidenarum Gabiorumque esse potestas?
Et de mensura jus dicere? vasa minora
Frangere, pannosus vacuis ædilis Ulubris?
Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
Sejanum: nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid Crassos, quid Pompeios evertit, & illum
Ad sua qui domitos perduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
Ad generum Cereris sine cæde & sanguine pauci
Descendunt reges, & sicca morte tyranni.
Eloquium ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis quinquatribus optat,
Quisquis adhuc uno partam colit asse Minervam;
Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ:
Eloquio sed uterque perit orator: utrumque
Largus & exundans leto dedit ingenii fons.
Ingenio manus est. & cervix cæsa nec unquam
Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
O fortunatam natam me consule Romam!
Antoni gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset. Ridenda poëmata malo,
Quam recitare conspicuæ divina Philippica famæ,
Volveris à prima quæ proxima, sævus & illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, & plenum moderantem fræna theatri.
Diis ille adversis genitus, fatoque sinistro,

Quem

Quem pater ardentis maſſæ fuligine lippus
A carbone, & forcipibus, gladioſque parante
Incude, & luteo Vulcano ad rhetora miſit.
Bellorum exuviæ, truncis affixa trophæis
Lorica, & fracta de caſſide buccula pendens,
Et curtum temone jugum, victaque triremis
Apluſtre, & ſummo triſtis captivus in arcu,
Humanis majora bonis creduntur: ad hæc ſe
Romanus Graiuſque, ac barbarus induperator
Erexit: cauſas diſcriminis, atque laboris
Inde habuit. Tanto major famæ ſitis, eſt, quam
Virtutis. Quis enim virtutem amplectitur ipſam
Præmia ſi tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis, titulique cupido
Hæſuri ſaxis cinerum cuſtodibus, ad quæ
Diſcurrenda valent ſterilis mala robora ficus:
Quandoquidem data ſunt ipſis quoq; fata ſepulchris.
Expende Annibalem: quot libras in duce ſummo
Invenies? hic eſt, quem non capit Africa, Mauro
Perfuſa Oceano. Niloque admota tepenti:
Rurſus ad Æthiopum populos altoſque elephantos,
Additur imperiis Hiſpania. Pyrenæum
Tranſilit: oppoſuit natura Alpemque nivemque;
Diduxit ſcopulos, & montem rupit aceto.
Jam tenet Italiam; tamen ulra pergere tendit.
Actum, inquit, nihil eſt, niſi Pœno milite portas
Frangimus, & media vexillum pono Suburra.
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cum Getula ducem portaret bellua luſcum!
Exitus ergo quis eſt? ô gloria! vincitur idem
Nempe, & in exilium præceps fugit, atq; ibi magnus
Miranduſque cliens ſedet ad prætoria regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animæ quæ res humanas miſcuit olim,
Non gladii, non ſaxa dabunt, non tela; ſed ille
Cannarum vindex, ac tanti ſanguinis ultor
Annulus. Idemens, & ſævas curre per Alpes,
Ut pueris placeas, & declamatio fias.
Unus Pelleo juveni non ſufficit orbis;

Æſtuat

Æstuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyaræ clausus scopulis parvaque Seripho.
Cum tamen à figulis munitam intraverit urbem,
Sarcophago contentus erit. MORS sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula. Creditur olim
Velificatus Athos, & quicquid Græcia mendax
Audet in historia, constratum classibus isdem,
Sppositumque rotis solidum mare; credimus altos
Defecisse amnes, epotaque flumina Medo
Prandente, & madidis cantat quæ Soffratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relicta,
In Corum atque Eurum solitus sævire flagellis,
Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus qui vinxerat Ennosigæum?
Mitius id sane, quod non & stygmate dignum
Credidit. Huic quisquam vellet servire Deorum?
Sed qualis rediit deinde una nave, cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadavera prora.
Has toties optato exegit gloria pœnas.
Da spatium vitæ, multos da, Jupiter, annos:
Hoc recto vultu solum hoc & pallidus optas.
Sed quam continuis, & quantis longa senectus
Plena malis deformē, & terrum ante omnia vultum,
Dissimilemque sui deformem pro cute pellem,
Pendentesque genas, & tales aspice rugas,
Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
In vetula scalpit jam mater simia buccâ.
Plurima sunt juvenum discrimina: pulchrior ille
Hoc, atque ille alio: multum hic robustior illo:
Una senum facies; cum voce tremente labra,
Et jam læve caput, madidique infantia nasi.
Frangendus misero gingiva panis inermi;
Usque adeo gravis uxori, natisque, sibique,
Ut captatori moveat fastidia Cossi.
Non eadem vini atque cibi, torpente palato,
Gaudia: nam dudum gustus perit. aspice partis
Nunc damnum alterius: nam quæ cantante voluptas,
Sit licet eximius citharœdus, sive Seleucus,
Et quibus aurata mos est fulgere lacerna?

Quid

Quid refert, magni sedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiat, atque tubarum
Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris
Quem dicat venisse puer, quot nuntiet horas.
Præterea minimus gelido jam corpore sanguis
Febre calet sola: circumsilit, agmine facto,
Morborum omne genus; quorum si nomina quæras,
Promptius expedia, quot amaverit Hippia mœchos,
Quot Themison ægros autumno occiderit uno,
Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus
Pupillos; citius, quot villas possideat nunc
Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis ambos
Perdidit ille oculos, & luscis invidet: hujus
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore volat pleno mater jejuna, sed omni
Membrorum damno major dementia, quæ nec
Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici.
Cum quo præterea cœnavit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit: nam codice sævo
Hæredes vetat esse suos? bona tota feruntur
Ad Phialen, multis in fornice quæ stetit annis.
Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera natorum, rogus aspiciendus amatæ
Conjugis & fratris, plenæque sororibus urnæ.
Hæc data pæna diu viventibus, ut renovatâ
Semper clade domus, multis in luctibus, inque
Perpetuo mœrore, & nigra veste senescant.
Rex Pyliu (magno si quicquam credis Homero)
Exemplum vitæ fuit à cornice secundæ:
Felix nimirum, qui tot per secula mortem
Distulit, atque suos jam dextra computat annos,
Quique novum toties mustum bibit, oro, parumper
Attendas, quantum de legibus ipse queratur
Fatorum, & nimio de stamine, cum videt acris
Antilochi barbam ardentem: nam quærit ab omni
Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret?

Quod

Quod facinus dignum tam longo admiserit ævo?
Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem:
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troja Priamus veniſſet ad umbras,
Aſſaraci magnis ſolennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum cervibus, inter
Iliadum lachrymas, ut primos edere planctus
Caſſandra inciperet, ſciſſaque Polyxena palla:
Si foret extinctus diverſo tempore, quo non
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Everſa, & flammis Aſiam ferroque cadentem.
Tunc miles tremulus poſita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram ſummi Jovis, ut vetulus bos,
Qui domini cultris tenue & miſerabile collum
Præbet, ab ingrato jam faſtiditus aratro.
Exitus ille utcunque hominis: ſed torva canino
Latravit rictu, quæ poſt hunc vixerat, uxor.
Peſtino ad noſtros; & regem tranſeo Ponti,
Et Crœſum, quem vox juſſit facunda Solonis
Reſpicere ad longæ juſſit ſpatia ultima vitæ.
Exilium, & carcer, Minturnarumque paludes,
Et mendicatus victa Carthagine panis,
Hinc cauſas habuere, quid illo cive tuliſſet
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si circumducto captivorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalaſſet opimam,
Cum de Teutonico vellet deſcendere curru?
Providi Pompeio dederat Campania febres
Optandas; ſed multæ urbes, & publica vota
Vicerunt: igitur fortuna ipſius, & urbis,
Servatum victo caput abſtulit. Hoc cruciatu
Lentulus, hæc pœna caruit; ceciditque Cethegus
Integer, & jacuit Catilina cadavere toto.
Formam optat modico pueris, majore puellis
Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater,
Uſque ad delicias votorum: cur tamen, inquit,
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem

Ipſa

Ipſa habuit: cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atque ſuæ non Rutilæ addere. Filius autem
Corporis egregii miſeros trepidoſque parentes
Semper habet. Rara eſt adeo concordia formæ
Atque pudicitiæ ſanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas.
Præterea cœſtum ingenium vultumque modeſto
Sanguine ferventem tribuat natura benigna
Larga manu; quid enim puero conferre poteſt plus,
Cuſtode, & cura natura potentior omni?
Non licet eſſe viros: nam prodiga caſtratoris
Improbitas ipſos audet terere parentes.
Tanta in muneribus fiducia. nullus ephebum
Deformem ſæva caſtravit in arce tyrannus,
Nec prætextarum mutilavit ſoripedem, vel
Strumoſum, atq; utero pariter gibboque tumentem.
Nunc ergo Juvenis ſpecie lætare tui, quem
Majora expectant diſcrimina: fiet adulter
Publicus; & pœnas metuet, quaſcunque maritis
Iratis debet: nec erit felicior aſtro
Martis, ut in laqueos nunquam incidat, exigit autem
Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori
Conceſſit, necat hic ferro, ſecat ille cruentis
Verberibus quo dam mœchas, & mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
Matronæ: mox, cum dederit Serviliа nummos,
Fiet & illius quam non amat, exuet omnem
Corporis ornatum ſive Hippia, ſive Catulla.
Deterior totos habet illic fœmina mores.
Sed caſto quid forma nocet? quid profuit olim
Hippolyto grave propoſitum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc ceu faſtidita repulſa.
Nec Sthenoboea minus quam Creſſa excanduit, & ſe
Concuſſere ambæ. Mulier ſæviſſima tunc eſt,
Cum ſtimulos odio pudor admovet. Elige quidnam
Suadendum eſſe putes, cui nubere Cæſaris uxor
Deſtinat, optimus hic, & formoſiſſimus idem
Gentis patriciæ rapitur miſer, extinguendus
Meſſalinæ oculis: dudum ſed & illa parato

Flam-

Flammeolo, Tyriusque palam genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
A[illegible] quo, veniet cum signatoribus auspex.
Hæc tu secreta, & paucis commissa putabas:
Non nisi legitime vult nubere. quid placeat, dic:
Ni parere velis, pereundum est ante lucernas:
Si sic eius admittas, dabitur mora parvula, dum res,
Nota urbi & populo, contingat principis aures.
Dedecus ille domus sciet ultimus: interea tu
Obsequere imperio, si tanti est vita dierum
Paucorum quicquid levius meliusque putaris,
Præbenda est gladio pol[illegible]ra hæc & candida cervix,
Nil ergo optabunt homines? si consilium vis; — meliusque
Permittes ipsis expendere numinibus quid
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
Nam pro iucundis aptissima quæque dabunt Dii:
Carior est illis homo, quam sibi. nos animorum
Impulsu, & cæca magnaque cupidine ducti,
Coniugium petimus, partemque uxoris: at illis
Notum qui pueri, qualisque futura sit uxor.
Ut tamen & poscas aliquid voveasque sacellis
Exta, & candidum divina tomacula porci:
Orandum est ut sit mens sana in corpore sano,
Fortem posce animum, & mortis terrore carentem
Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoscunque labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil & potiores
Herculis arumnas credat, sævosque labores,
Et Venere, & cœnis, & plumis Sardanapali.
Monstro, quod ipse tibi possis dare: Semita certe
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.
NULLUM numen abest, si sit prudentia: sed te
Nos facimus, Fortuna, Deam, cœloque locamus.

SATYRA XI

ATticus eximie si cœnat, lautus habetur;
Si Rutilus demens quid enim majore cachinno
Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? omnis
Convictus, thermæ, stationes, omne theatrum

De

De Rutilo: nam dum valida, ac juvenilia membra
Sufficiunt galeæ, dumque ardens sanguine, fertur
(Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno)
Serpturus leges & regia verba lanistæ.
Multos porro vides, quos sæpe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo vivendi causa palato est.
Egregiùs cœnat, meliusque miserrimus horum,
Et cito casurus jam perlucente ruina.
Interea gustus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretiis obstantibus: interius si
Attendas; Magis illa juvant, quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile est peti uram arcessere summam
Lancibus oppositis, vel matris imagine fracta,
Et quadringentis nummis condire gulosum
Fictile; sic veniunt ad Miscellania ludi.
Refert ergo, quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
Sumi, & à censu famam trahit. Illum ego jure
Despicam, qui scit quanto sublimior Atlas
Omnibus in Libya sit montibus; nic tamen idem
Ignoret, quantum ferrata distet ab arca
Sacculus. E cœlo descendit γνῶθι σεαυτόν.
Figendum; & memori tractandum pectore, seu tu
Conjugium quæras, seu facri in parte Senatus
Esse velis (nec enim loricam poscit Achillis
Thersites, in qua se traduc bat Ulysses
Ancipitem) seu tu magno d scrimine causam
Protegere affectes, te consule; dic tibi quis sis,
Orator vehemens, an Curtius, an Matho, buccæ
Noscenda est mensura tuæ, spectandaque rebus
In summis minimisque, etiam cum pisces emetur,
Ne mullum cupias, cum sit tibi gobio tantum
In loculis, quis enim te, deficiente crumena
Et crescente gula, manet exitus; ære paterno,
Ac rebus mersis in ventrem, fœnoris atque
Argenti gravis, & pecorum agrorumque capacem?
Talibus a dominis post cuncta novissimus exit
Annulus, & digito mendicat Pollio nudo.

Non

Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.
Hi plerumque gradus: conducto pecunia Romæ,
Et coram dominis consumitur: inde ubi paulum
Nescio quid superest, & pallet fœnoris autor;
Quo vertere solum Baias & ad Ostia currunt.
Cedere namque foro jam non tibi deterius, quam
Exquilias à ferventi migrare Suburra.
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mœstitia est, caruisse anno Circensibus uno.
Sanguinis in facie non hæret gutta: morantur
Pauci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem.
Experiere, bodie nunquid pulcherrima dictu,
Perfice, non præstem vita, nec moribus, & re?
Sed laudem siliquas, occultus ganeo: pulres
Coram aliis dictem puero, sed in aure placentas.
Nam cum sis conviva mihi promissus, habebis
Evandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
Holpes, & ipse tamen contingens sanguine cœlum;
Alter aquis, alter flammis ad sidera missus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Tyburtino veniet pinguissimus agro
Hœdulus, & toto grege mollior inscius herbæ,
Nec dum ausus virgas tu nilis mordere solicti,
Qui plus lactis habet quam sanguinis: & montani
Asparagi, positi quos legit villica fasso:
Grandia præterea, tostoque calentia fœno,
Ova adsunt ipsis rum matribus. & servatæ
Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ:
Signinum, Syriumque pyrum de corbibus iisdem:
Æmula Picenis, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi siccatum frigore postquam
Autumnum, & crudi posuere pericula succi.
Hæc olim nostra jam luxuriosa Senatus
Cœna fuit. Curius parvo quæ legerat horto,
Ipse focis brevibus ponebat oluscula; quæ nunc
Squalidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit, calidæ sapiat quid vulva popinæ,
Sicci terga suis, rara pendentia crate,

Moris

Moris erat quondam festi, servare diebus.
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente nova, si quam dabat hostia carne.
Cognatorum aliquis titulo ter Consulis, atque
Castrorum imperiis, & [illegible] honore
Functus ad ipsas epulas solito maturius ibat;
Erectum domito referens à monte lignem
Cum tremerent autem Fabios durumq; Catonem,
Et Scaurus, & Fabricius rigidique severos
Censoris mores etiam collega timeret;
Nemo inter curas & seria duxit habendum,
Qualis in Oceano fluctu estudo natarer.
Clarum Trojugenis factura ac nobile fulcrum:
Sed nudo latere, & parvis frons ærea lectis
Vile corona [illegible] ostendebat aselli
Ad quod lascivi ludebant [illegible] uris alumni.
Tale [illegible] ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
Tunc [illegible] & Gratias mirari ne eius artes,
Urbibus eversis prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles.
Ut phaleris gauderet equus, cœlataque cassis
Romuleæ simulacra feræ mansuescere jussæ
Imperii fato, & geminos sub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis & hastâ.
Pendentisque Dei, perituro ostenderet hosti.
Argenti quod erat, solis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Tusco farrata catino
Omnia tunc; quibus invideas, si invidulus sis.
Templorum quoque majestas præsentior, & vox
Nocte fere media, mediamque audita per urbem,
Littore ab Oceani Gallis venientibus, & diis
Officium vatis peragentibus his monuit nos,
Hanc rebus Latiis curam præstare solebat
Fictilis, & nullo violatus Juppiter auro.
Illa domi natas, nostraque ex arbore mensas
Tempora viderunt: hos lignum stabat in usus,
Annosum si forte nucem dejecerat Eurus
At nunc divitibus cœnandi nulla voluptas;
Nil rhombus, nil dama sapit; putere videntur

Unguen-

Unguenta, atque rosæ, latos nisi sustinet orbes
Grande ebur, & magno sublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obscurior Indus,
Et quos deposuit Nabataeæ bellua saltu,
Jam nimios, capitique graves: hinc surgit orexis,
Hinc stomacho bilis: nam pes argenteus illis
Annulus in digito quod ferreus: ergo superbum
Convivam caveo, qui me sibi comparat, & res
Despicit exiguas, adeo nulla uncia nobis
Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
Materia; quin ipsa manubria cultellorum
Ossea. Non tamen his ulla umquam obsonia fiunt
Rancidula, haud ideo pejor gallina secatur.
Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem
Summe cum magno lepus, atque aper, & pygargus,
Et Scythicæ volucres, & phœnicopterus ingens,
Et Getulus oryx, hebeti lautissima ferro
Cæditur, & tota sonat ulmea cœna Suburra.
Nec frustum capreæ subducere, nec latus Aphræ
Novit avis noster tirunculus, ac rudis omni
Tempore & exiguæ frustis imbutus ofellæ.
Plebejos calices, & paucis assibus emptos
Porriget ineptus puer, atque à frigore turbus:
Non Phryx, aut Lycius, non à mangone petitus
Quisquam erit, & magno; cum poscis, posce Latine.
Idem habitus cunctis: tonsi, erectique capilli,
Atque hodie tantum propter convivia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci;
Suspirat longo non visam tempore matrem,
Et casulam, & notos tristis desiderat hœdos:
Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
Quales esse decet quos ardens purpura vestit.
Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis,
A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit:
Namque una atque eadem vini patria, atque ministri.
Forsitan expectes, ut Gaditana canoro
Incipiat gestire choro, plausuque probari:

Non capit has rugas humilis domus ; audiat ille
Teſtarum crepitus cum verbis, nudum olido ſtan
Formice marcipium quibus abſtinet, ille fruatur
Vocibus obſcœnis, omnique libidinis arte,
Qui Lacedæmonium pyriſmate lubricat orbem.
Namque ibi fortunæ veniam damus : alea turpis
Turpe & adulterium mediocribus ; hæc eadem il
Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur,
Noſtra dabunt alios hodie convivia ludos :
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altiſoni dubium facientia carmina palmam.
Quid refert, tales verſus qua voce legantur ?
Sed nunc dilatis averte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam ceſſare diem : non fœnoris ulla
Mentio, nec prima ſi luce egreſſa, reverti
Nocte ſolet, tacito bilem tibi contrahat uxor.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen
Pone domum & ſervos. & quicquid frangitur illi
Aut perit, ingratos ante omnia pone ſodales,
Interea Megalenſiacæ ſpectacula mappæ
Idæum ſolenne colunt, ſimiliſque triumpho
Prædo caballorum prætor ſedet ; ac mihi pace
Immenſæ, nimiæque licet ſi dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, & fragor aur
Percutit, eventum viridis quo colligo panni.
Nam ſi deficeret, mœſtam attonitamque videret
Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victa
Conſulibus, ſpectent juvenes, quos clamor & au
Sponſio, quels cultæ mos aſſediſſe puellæ.
Noſtra bibat vernum contracta cuticula ſolem,
Effugiatque togam. jam nunc in balnea ſalva
Fronte licet vadas, quanquam ſolida hora ſupe
Ad ſextam : facere hoc non peſſis quinque diebus
Continuis, quia ſunt talis quoque rædia vitæ
Magna ; voluptates commendat rarior uſus.

S

SATYRA XII.

NAtali, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus promissa deis animalia cespes
Expectat: niveam reginæ cædimus agnam.
Parvellus dabitur pugnanti Gorgone Maura;
Sep procul extensum petulans quærit hostia funem
Tarpeio servata Jovi, frontemque coruscat;
Quippe ferox vitulus templis maturus & aræ,
Spargendusque mero; quem jam pudet ubera matris
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisque affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus & ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, & à grndi cervix ferienda ministro.
Obreditum trepidantis adhuc, horrendaque passi
Nuper & incolumem sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus, & fulguris ictum
Evasi, densæ cœlum abscondêre tenebræ
Nube una, subitusque antennas impulit ignis;
Cum se quisque illo percussum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium velis ardentibus: omnia fiunt
Talia, tam graviter, si quando poëtica surgit
Tempestas genus ecce aliud discriminis, audi,
Et miserere iterum, (quanquam sine cætera sortis
Ejusdem,) pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam votiva testantur fana tabella
Plurima: pictores quis nescit ab Iside pasci?
Accidit & nostro similis fortuna Catullo:
Cum plenus fluctu medius foret alveus, & jam
Alternum puppis latus everrentibus undis,
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem; decidere jactu
Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea sunt, dicebat, cuncta, Catullus:

Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
Purpuream, teneris quoque Mecœnatibus aptam,
Atque alias, quarum genere si graminis ipsum
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis & Bæticus adjuvat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, urnæ cratera capacem,
Et dignum sitiente Pholo, vel conjuge Fusci.
Adde & bascaudas & mille escaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput rebusque salutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam.
Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
Jactatur rerum utilium pars maxima sed nec
Damna levant: tunc adversis urgentibus illuc
Recidit, ut malum ferro submitteret, ac se
Explicet angustum, discriminis ultima, quando
Præsidia asserimus navem factura minorem.
I nunc & ventis animam committe dolato
Confisus ligno, digitis à morte remotus
Quatuor, aut septem, si sit latissima tæda.
Mox cum vericulis, & pane, & ventre lagenæ,
Aspice sumendas in tempestate secures.
Sed postquam jacuit planum mare, tempora postqui
Prospera vectoris, fatumque valentius Euro,
Et pelago postquam Parcæ meliora benigna
Pensa manu ducunt hilares, & staminis albi
Lanificæ: modicâ nec multùm fortior aurâ
Ventus adest: inopi miserabilis arte cucurrit,
Vestibus extensis, & quod superaverat unum
Velo prora suo: jam deficientibus Austris,
Spes vitæ cum sole redit: tum gratus Julo,
Atque novercali sedes prælata Lavino,
Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile sumen,
Et nunquam visis triginta clara mamillis.
Tandem intrat positas inclusa per æquora moles,
Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rursus

Qu

Quæ pelago occurrunt medio, longeque relinquunt
Italiam non sic igitur mirabere portus
Quos natura dedit, sed trunca puppe magister
Interiora petit Bajanæ pervia cymbæ
Tuti stagno sinus: gaudent ibi vertice raso
Garrula securi narrare pericula nautæ.
Ite igitur pueri, linguis animisque faventes,
Serraque delubris, & farra imponite culteris,
Et molles ornate focos glebamque virentem:
Jam sequar, & sacro quod præstat rite peracto,
Inde domum repetam graciles ubi parva coronas
Accipiunt fragili simulachra nitentia cera.
Hic nostrum placabo Jovem, taribusque paternis
Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint hæc Corvine; Catullus,
Pro cujus reditu tot pono altaria, parvos
Treis habet hæredes, libet expectare, quis ægram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili: verum hæc nimia est impensa coturnix
Nulla unquam pro patre cadet, sentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitime fixis vestitur tota tabellis
Porticus: existunt qui promittant hecatomben,
Quatenus hic non sunt, nec venales elephanti,
Nec Latio, aut usquam nostro sub sidere talis
Bellua concipitur: sed furva gente petita,
Arboribus Rutulis, & Turni pascitur agro;
Cæsaris armentum, nulli servire paratum
Privato: siquidem Tyrio servire solebant
Annibali, & nostris ducibus, regique Molosso
Horum majores, & dorso ferre cohortes.
Partem aliquam belli, & euntem in prœlia turmam,
Nulla igitur mora per Noviũ, mora nulla per Histriũ
Pacuvium quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallitæ victima sacra,
Tantis digna deis, & captatoribus horum.
Alter enim, si concedas mactare, vovebit

De grege ſervorum magna, & pulcherrima quæque
Corpora; vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet vittas; & ſi qua eſt nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etſi
Non ſperat magicæ fattiva piacula cervæ.
Laudo meum civem, nec compano teſtamento
Milie rates: nam ſi libitinam evaſerit ager,
Delebit tabulas incluſus careere naſus.
Poſt meritum ſane mirandum, ecce omnia ſoli
Forſan Pacuvio breviter dabit: ille ſuperbus
Incedet victis rivalibus: ergo vides, quam
Grande operæ pretium faciat jugula. a Mycenis.
Vivat Pacuvius, quæſo, vel Neſtora totum:
Poſſideat, quantum rapuit Nero: montibus aurum
Exæquet: nec amet quenquam, nec ametur abullo

SATTRA. XIII.

EXemplo quodcunque malo committitur, ipſi
Diſplicet autori: prima eſt hæc ultio, quodſe
Judice, nemo nocens abſolvitur: improba quamvis
Gratia fallaci Prætoris vicerit urna.
Quid ſentire putas omnes, Calvine, recenti
De ſcelere & fidei violatæ crimine? ſed nec
Tam tenuis cenſus tibi contigit ut mediocris
Jacturæ te mergat onus: nec rara videmus
Quæ pateris; caſu multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & è medio Fortunæ ductus acervo.
Ponámus nimios gemitus flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe viri, nec vulnere major.
Tu quamvis levium minimam, exiguamq; malorum
Particulam vix ferre potes, ſpumantibus ardens
Viſceribus ſacrum tibi quod non reddat amicus
Depoſitum: ſtupet hæc, qui jam poſt terga reliquit
Sexageſinta annos Fontejo Conſule natus?
An nihil in melius tot rerum proficis uſu?
Magna quidem, ſacris quæ dat præcepta libellis,
Victrix Fortunæ ſapientia. DICIMUS autem
Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec jactare jugum, vita didicere magiſtra.

Qui

Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem?
Perfidiam fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæsitum & partos gladio, vel pyxide nummos?
RABI. quippe boni numero vix sunt totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili.
Nona ætas agitur, pejoraque sæcula ferri
Temporibus; quorum sceleri non invenit ipsa
Nomen, & à nullo posuit natura metallo.
Nos hominum divumque fidem clamore ciemus,
Quinto Perfidium laudat vocalis agentem
Sportula. dic senior bulla dignissime, nescis
Quas habeat Veneres aliena pecunia? nescis
Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum
Exigis à quoquam ne pejeret, & putet ullis
Esse aliquod numen templis, aræque rubenti?
Quondam hoc indigenæ vivebant more priùs quam
Sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus fugiens; tunc cum virguncula Juno,
Et privatus adhuc Idæis Juppiter antris;
Nulla super nubes convivia cœlicolarum;
Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
Ad cyathos, & jam siccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat sibi quisque deus; nec turba deorum
Talis ut est hodie; contentaque sydera paucis
Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
Pondere nondum aliquis sortitus triste profundi
Imperium aut Sicula torvus cum conjuge Pluton;
Nec rota, nec furiæ, nec saxum, aut vultoris atri
Pœna; sed infernis hilares sine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis ævo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si juveris vetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunque puer licet ipse videret
Plura domi fraga, & majores glandis acervos,
Tam venerabile erat præcedere quatuor annis;
Primaque par adeo sacræ lanugo senectæ.
Nunc si depositum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota ærugine follem;

Prodigiosa fides, & Thuscis digna libellis,
Quæque coronata lustrari debeat agna
Egregium sanctumque virum si cerno, bimembri
Hoc monstrum puero, vel mirandis sub aratro
Piscibus inventis, & fœtæ comparo mulæ;
Sollicitus, tanquam lapides effuderit imber;
Examenque apium longa consederit uva
Culmine delubri; tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, & lactis vortice torrens.
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega; quid si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? majorem tertius illa
Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ!
Tam facile, & pronũ est superos contemnere testes,
Si mortalis idem nemo sciat. aspice quanta
Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus.
Per Solis radios, Tarpejaque fulmina jurat,
Et Martis frameam, & Cyrrhæi spicula vatis,
Per calamos venatricis, pharetramque puellæ,
Perque tuum pater Ægei Neptune tridentem:
Addit & Herculeos arcus hastamque Minervæ;
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si vero & pater est, comedam inquit, flebile nati
Sinciput elixi, Pharioque madentis aceto.
Sunt qui in Fortunæ jam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moveri,
Natura volvente vices & lucis, & anni;
Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
Est alius metuens, ne crimen pœna sequatur;
Hic putat esse Deos, & pejerat, atque ita secum:
Decernat quodcunque volet de corpore nostro
Isis, & irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo vel cæcus tenẽã quos abnego, nummos
Et phthisis, & vomicæ putris, & dimidium eius
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra nec
Archigene, quid enim velocis gloria plantæ
Præstet, & esuriens Pisææ ramus olivæ:
Ut sit magna, tamen certe lenta ira deorum est:

Si

Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient? sed & exorabile numen
Fortasse experiar; solet his ignoscere: multi
Committunt eadem diverso crimina fato:
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema:
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant; tunc te sacra ad delubra vocantem
Præcedit, trahere immo ultro ac vexare paratus.
Nam cum magna malæ superest audacia causæ,
Creditur à multis fiducia. mimum agit ille,
Urbani qualem fugitivus scurra Catulli;
Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis,
Vel potius quantum Gradivus Homericus: audis
Juppiter hæc, nec labra moves, cum mittere vocem
Debueras, vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura soluta
Ponimus, & sectum vituli jecur, albaque porci
Omenta? ut video, nullum discrimen habendum est
Effigies inter vestras statuamque Batilli.
Accipe quæ contra valeat solatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
A Cynicis tunica distantia, neve Epicurum
Suspicit exigui lætum plantaribus horti.
Curentur dubii medicis majoribus ægri;
Tu venam vel discipulo committe Philippi.
Si nullum in terris tam detestabile factum
Offendis tacito nec pugnis cædere pectus
Te vero, nec plana faciem contundere palma:
Quandoquidē accepto claudenda est janua damno
Et majore domus gemitu, majore tumultu
Flanguntur nummi quam funera nemo dolorem
Fingit in hoc casu, vestem diducere summam
Contentus, vexare oculos humore coacto;
Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
Sed si cuncta vides simili fora plena querela,
Si decies lectis diversa parte tabellis
Vana supervacui dicunt chirographa ligni.
Arguit ipsorum quos littera, gemmaque princeps
Sardonychus; loculis quæ custoditur eburnis:

Te nunc, delicias, extra communia cenſes
Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ,
Nos viles pulli, nati infelicibus ovis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos majora ad crimina, confer
Conductum latronem, incendia ſulphure cœpta,
Atque dolo, primos cum janua colligit ignes.
Confer & hos, veteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandæ rubiginis, & populorum
Dona, vel antiquo politas à rege coronas.
Hæc ibi ſi non ſunt, minor exstat ſacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipſam
Neptuni, qui bracteolam de Caſtore ducat.
An dubiter, ſolitus totum conflare Tonantem?
Confer & artifices, mercatoremque veneni,
Et deducendum corio bovis in mare, cum quo
Clauditur adverſis innoxia ſimia fatis.
Hæc quota pars ſcelerum, quæ cuſtos Gallicus urbis
Uſque à lucifero, donec lex occidat, audit?
Humani generis mores tibi noſſe volenti
Sufficit una domus: paucos conſume dies, &
Dicere te miſerum, poſtquam illinc veneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in Alphibus? aut quis
In Mercë, craſſo majorem infante mamillam?
Cærula quis ſtupuit Germani lumina, flavam
Cæſariem, & madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod hæc illis natura eſt omnibus una.
Ad ſubitas Thracum volucres, nubemque ſonoram
Pygmæus parvis currit bellator in armis;
Mox impar hoſti, raptuſque per æra curvis
Unguibus à ſæva fertur grue: ſi videas hoc
Gentibus in noſtris, riſu quatiere; ſed illic,
Quanquam eadem aſſidue ſpectentur prœlia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non eſt altior uno.
Nullane perjuri capitis, fraudiſque nefandæ
Pœna erit? abreptum crede hunc graviore catena
Protinus, & noſtro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio: manet illa tamen jactura, nec unquam
Depoſitum tibi ſoſpes erit: ſed corpore trunco

Invi-

Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At vindicta bonum vita jucundius ipsa.
Nempe hoc indocti: quorum præcordia nullis
Interdum, aut levibus videas flagrantia causis:
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ.
Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulcique senex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ sæva inter vincla cicutæ
Accusatori nollet dare, plurima felix
Paulatim vitia atque errores exuit omnes
Prima docens rectum sapientia, quippe minuti
Semper, & infirmi est animi exiguique voluptas
Ultio, continuo sic collige, quod, vindicta
Nemo magis gaudet, quam fœmina, cur tamen hos tu
Evasisse putes, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos, & surdo verbere cædit,
O cultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multo sævior illis,
Quas & Cæditius gravis invenit aut Rhadamanthus,
Nocte dieque suum gestare in pectore testem.
Spartano cuidam respondit Pythia vates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depositum retinere, & fraudem jure tueri
Jurando; quærebat enim quæ numinis esset
Mens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
Reddidit ergo metu, non moribus, & tamen omnem
Vocem advti dignam templo, veramque probavit:
Extinctus tot pariter cum prole, domoque,
Et quamvis longa deductis gente propinquis,
Has patitur pœnas peccandi sola voluntas
NAM scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet, cedo, si conata peregit?
Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat,
Faucibus ut morbo siccis, interque molares
Difficili crescente cibo: sed vina misellus
Expuit, Albani veteris pretiosa senectus
Displicet; ostendas melius densissima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte brevem si forte indulsit cura soporem,

Et toto verſata toro jam membra quieſcunt;
Continuo templum, & violati numinis aras,
Et quod præcipuis mentem ſudoribus urget,
Te videt in ſomnis; tua ſacra & major imago
Humana turbat pavidum, cogitque fateri.
Hi ſunt, qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent;
Cum tonat exanimes primo quoq; murmure cœli;
Non quaſi fortuitus, nec ventorum rabie, ſed
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
Illa nihil nocuit: cura graviore timetur
Proxima tempeſtas, velut hoc dilata ſereno.
Præterea lateris vigili cum febre dolorem
Si cœpere pati miſſum ad ſua corpora morbum
Inferto credunt à numine, ſaxa deorum
Hæc, & tela putant: pecudem ſpondere ſacello
Balantem, & laribus criſtam promittere galli
Non audent quid enim ſperare nocentibus ægris
Conceſſum? vel quæ non dignior hoſtia vita?
MOBILIS, & varia eſt ferme natura malorum:
Cum ſcelus admiſerunt, ſupereſt conſtantia; quid faſ,
Atque nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
Criminibus: Tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari neſcia. Nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi? Quando recepit
Fictum ſemel attrita de fronte ruborem? (uno
Quiſnam hominum eſt, quem tu contentum videris
Flagitio? dabit in laqueum veſtigia noſter
Perfidus, & nigri patietur carceris uncum,
Aut maris Ægæi rupem, ſcopuloſque frequentes
Exulibus magnis: pœna gaudebis amara
Nominis inviſi, tandemque fatebere lætus
Nec ſurdum, nec Tireſiam quemquam eſſe deorum.

SATYRA XIV.

LUrima ſunt, Fuſcine, & fama digna ſiniſtra,
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,
Quæ monſtrant ipſi puero, traduntque parentes.
Si damnoſa ſenem juvat alea, ludit & hæres
Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo.

Nec

Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
Concedit juvenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem jure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente,
Et cana monstrante gula: cum septimus annus
Transierit, puero nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare patatu
Semper, & à magna non degenerare culina
Mitem animum, & mores modici erroribus æquos
Præcipit, atque animas servorum & corpora nostra
Materia constare putat, paribusque elementis:
An sævire docet Rutilius, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & nullam Sirena flagellis
Comparat, Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
Tum felix quoties aliquis tortore vocato
Utitur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid suadet juveni lætus stridore catenæ,
Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? exspectas ut non sit adultera Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Ut non ter decies respiret? conscia matri
Virgo fuit, ceras nunc hac dictante pusillas
Implet, & ad mœchum dat eisdem ferre ministris.
Sic natura jubet: velocius, & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeant animos autoribus, unus & alter
Forsitan hæc spernant juvenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit præcordia Titan:
Sed reliqui fugienda patrum vestigia ducunt,
Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abstineas igitur damnis: hujusce etenim vel
Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac pravis omnes sumus: & Catilinam
Quocunque in populo videas, quocunque sub axe;
Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam,
Nil dictu fœdum visuque hæc limina tangat,

Intra

Intra quæ puer est, procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reverentia: si quid
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
Nam si quid dignum censoris fecerit ira,
(Quandoquidē similem tibi se non corpore tantum,
Nec vultu dederit, morum quoque filius, & cum
Omnia deterius tua per vestigia peccet.)
Corripies nimirum, & castigabis acerbo
Clamore, & post hæc tabulas mutare parabis:
Unde tibi frontem, libertatemque parentis,
Cum facias pejora senex; vacuumque cerebro
Jam pridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?
Hospite venturo, cessabit nemo tuorum:
Verre pavimentum nitidas ostende columnas,
Arida cum tota descendat aranea tela.
Hic lavet argentum, vasa aspera tergeat alter,
Vox domini fremit instantis, virgamque tenentis:
Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis venientis amici,
Ne perfusa luto sit porticus; & tamen uno
Semodio scobis hæc emendat servulus unus?
Illud non agitas, ut sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum, vitioque carentem?
Gratum est, quod patriæ civem, populoque dedisti,
Si facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
Utilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
Moribus institutas serpente ciconia pullos
Nutrit, & inventa per devia rura lacerta:
Illi eadem sumptis quærunt animalia pennis.
Vultur jumento, & canibus, crucibusque relictis,
Ad fœtus properat, partemque cadaveris affert;
Hic est ergo cibus magni quoque vulturis, & se
Pascentis, propria cum jam facit arbore nidos.
Sed leporem aut capream famulæ Jovis, & generosæ
In saltu venantur aves, hinc præda cubili

Po-

ponitur: inde autem, cum ſe matura levabit
Progenies, ſtimulante fame feſtinat ad illam
Quam primum rupto prædam guſtaverit ovo.
Ædificator erat Centronius. & modò curvo
Littore Cajetæ, ſumma nunc Tyburis arce,
Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat
Culmina villarum, Græcis longeque petitis
Marmoribus vincens Fortunæ atq; Herculis ædem,
Ut ſpado vincebat Capitolia noſtra Poſides.
Dum ſic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parva tamen menſura relictæ
Partis erat; totam hanc turbavit filius amens,
Dum meliore novas attollit marmore villas.
Quidam ſortiti metuentem ſabbata patrem,
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec diſtare putant humana carne ſuillam,
Qua pater abſtinuit: mox & præputia ponunt.
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Judaicum ediſcunt, & ſervant, ac metuunt jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moſes;
Non monſtrare vias, eadam niſi ſacra colenti,
Quæſitum ad fontem ſolos deducere verpos:
Sed pater in cauſa, cui ſeptima quæque fuit lux
Ignava, & partem vitæ non attigit ullam.
Sponte tamen juvenes imitantur cætera, ſolam
Inviti quoque avaritiam exercere jubentur
FALLIT enim vitium ſpecie virtutis, & umbra;
Cum ſit triſte habitu, vultuque, & veſte ſeverum;
Nec dubiè tanquam frugi laudatur avarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela ſuarum
Certa magis, quam ſi Fortunas ſervet eaſdem
Heſperidũ ſerpens, aut Ponticus, adde quod hunc de
Quo loquor, egregium populus putat, atq; verendum
Artificem: quippe his creſcunt patrimonia fabris.
Sed creſcunt quocunque modo, majoraque fiunt
Incude aſſidua, ſemperque ardente camino.
Et pater ergo animi felicis credit avaros,
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis eſſe putant: juvenes hortatur, utillam

Ire

Ire viam pergant, & eidem incumbere sectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediscere sordes;
Mox acquirendi doces insatiabile votum:
Servorum ventres modio castigat iniquo.
Ipse quoq; esuriens: neq; enim omnia sustinet un-
Mucida cærulei panis consumere frusta, (quam
Hesternum solitus medio servare minutal
Septembri, nec non differre in tempora cœnæ
Alterius, concham, æstivi cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio putriq; siluro,
Filaque sectivi numerata includere porri.
Invitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quo divitias hæc per tormenta coactas?
Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,
Ut locuples moriaris, egenti vivere fato,
Interea pleno cum turget sacculus ore, (crescit
CRESCIT amor nummi quantum ipsa pecunia
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
Altera villa tibi, cum rus non sufficit unum;
Et proferre libet fines, majorque videtur,
Et melior vicina seges; mercaris & hanc, &
Arbusta, & densa montem qui canet oliva.
Quorum si pretio dominus non vincitur ullo,
Nocte boves macri, lassoque famelica collo
Armenta ad virides hujus mittuntur aristas:
Nec prius inde domum, quam tota novalia sævos
In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere vix possis, quam multi talia plorent,
Et quot venales injuria fecerit agros.
Sed qui sermones, quam fœdæ buccina famæ?
Quid nocet hoc? inquit, tunicam mihi malo lupini,
Quam si me toto laudes vicinia pago,
Exiguitatis paucissima farra secantem.
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum & curam effugies, & tempora vitæ
Longa tibi post hæc fato meliore dabuntur;
Si tantum cultos possederis agri,
Quantum sub Tatio populus Romanus arabat?

Mox

Mox etiam fractis ætate. ac Punica passis
Prœlia vel Pyrrhum immanem & a[illegible]q Molossos,
Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
Vulneribus, mercesq; ea sanguinis, atque laboris
Nullis visa unquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ: fatorabat glebula talis
Patrem ipsum turbamque casæ, qua fœta jacebat
Uxor, & infantes ludebant quatuor, unus
Vernula, tres domini: sed magnis fratribus horum,
A scrobe vel sulco redeuntibus, sobria cœna
Amplior, & grandes fumabat pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
Inde fere scelerum causæ nec plura venena
Miscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
Humanæ mentis vitium, quam sæva cupido
Indomiti census. nam dives qui fieri vult,
Et cito vult fieri, sed quæ reverentia legum?
Quis metus aut pudor est unquam properantis avari?
Vivire contenti casulis, & collibus istis
O pueri, Marsus dicebat, & Hernicus olim.
Vestinusque senex panem quæramus aratro.
Qui satis est mensis: laudant hoc numina ruris,
Quorum ope & auxilio, gratæ post munus aristæ,
Contingunt homini veteris fast dia quercus.
Nil veritum fecisse volet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui summovet Euros
Pellibus inversis per grina, ignotaque nobis
Ad scelus atq; nefas, quodcunque est purpura ducit.
Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus juvenem pater excitat. Accipe ceras,
Scribe puer, vigila, causas age, perlege rubras
Majorum leges, aut vitem posce libello.
Sed caput intactum buxo, nareſque pilosas
Annotet & grandes miretur Lelius alas.
Dive Maurorum attegias, castella Brigantum,
Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat, aut longos castrorum ferre labores
Si piget, & trepido solvunt tibi cornua ventrem,

Cum

Cum lituis audita; pares quod vendere possis
Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
Ullius subeant ablegandæ Tyberim ultra:
Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
Unguenta & corium. Lucri bonus est odor ex re
Qualibet illa tuo sententia semper in ore
Versetur, Diis atque ipso Jove digna, poëtæ:
Unde habeas quærit nemo, sed oportet habere.
Hoc monstrant veteres pueris posentibus assem:
Hoc discant omnes ante alpha & beta puellæ.
Talibus instantem monitis, quemcunque parentem
Sic possum affari; dic ô vanissime, quisve
Festinare jubet? meliorem præsto magistro
Discipulum: secutus abi; vinceris, ut Ajax
Præteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
Parcendum est teneris, nondum implevere medullas
Nativæ malæ nequitiæ; cum pectere barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere culiri,
Falsus erit testis, vendet perjuria summa
Exigua, Cereris tangens aramque pedemque.
Elatam jam crede nurum, si limina vestra
Mortifera cum dote subit: quibus illa premetur
Per somnum digitis? nam quæ terraque marique
Acquirenda putes, brevior via conferet illi.
Nullus enim magni sceleris labor. Hæc ego nunquã
Mandavi, dices olim, nec talia suasi:
Mentis causa malæ tamen est, & origo penes te.
Nam quisquis magni census præcepit amorem,
Et lævo monitu pueros producit avaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, totas effundit habenas
Curriculo: quem si revoces, subsistere nescit,
Et te contempto rapitur, metisque relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adeo indulgent sibi latius ipsi.
Cum dicis juveni stultum, qui donet amico,
Qui paupertatem levet, & tollat atque propinqui:
Et spoliare doces, & circumscribere, & omni
Crimine divitias acquirere, quarum amor in te est,

Quan-

Quantus erat patriæ Deciorum in pectore; quantum
Dilexit Thebas, si Græcia vera, Menœceus,
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capessunt
Continuo tanquam & tubicen surrexerit una.
Ergo ignem, cujus scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parcetur misero, trepidumque magistrum
In carea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua, sed grave tardas
Expectare colos: morieris stamine nondum
Abrupto, jam nunc obstas, & vota moraris.
Jam torquet juvenem longa, & cervina senectus.
Ocyus Archigenē quære, atq eme, quod Mithridates
Composuit, si vis aliam decerpere ficum
Atque alias tractare rosas; medicamen habendū est,
Sorbere ante cibum quod debuerit pater, ut rex.
Monstro voluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & ad vigilem ponendi Castora nummi,
Ex quo Mars ultor galeam quoque perdidit & res
Non potuit servare suas, ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tanto majores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum jactata petauro
Corpora, quique solent rectum descendere funem;
Quam tu, Corycia semper qui puppe moraris,
Atque habitas Coro semper tollendus & Austro,
Perditus ac vilis sacci mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
Passum, & municipes Jovis advexisse lagenas?
Hic tamen ancipiti figens vestigia planta
Victum illa mercede parat, brumamque famemque
Illa reste cavet; tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius, aspice portus, (jam
Et plenum magnis trabibus mare; plus hominum est
In pelago, veniet classis, quocunque vocarit.

Spes

Spes lucri, nec Carpathium, Getulaque tantum
Æquora transilier sed longe Calpe relicta,
Audiet Herculeo stridentem gurgite Solem.
Grande opera pretium est ut tenso folle reverti
Inde domum possis, tum daque superbus aluta,
Oceani monstra, & juvenes vidisse marinos
Non unus mentes agitat furor, ille sororis
In manibus vultu Eumenidum terretur & igni;
Hic bove percusso mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum, parcat tunicis licet atque lacernis,
Curatori eget qui navem mentibus implet
Ad summum latus, & tabula distinguitur unda:
Cum sit causa mali tanti, & discriminis hujus
Concisum argentum in titulos, faciesque minutas.
Occurrunt nubes, & fulgura solvere funem,
Frumenti dominus clamat, piperisque coëmptor,
Nil color hic cœli nisi fascia nigrum natur,
Æstivum tonat infelix, ac sorsitan ipsa
Nocte cadet fractis trabibus fluctuque premetur
Obrutus, & zonam læva morsuque tenebit.
Sed cujus votis modò non suffecerat aurum,
Quod Tagus, & rubula volvit Pactolus arena,
Frigida sufficient velantes illa panni,
Exiguusque cibus mersa rate naufragus assem
Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura majore metuque
Servantur: misera est magni custodia census.
Dispositis prædives hamis vigilare cohortem
Servorum noctu Licinus jubet Antonitus pro
Electro, signisque suis, Phrygiaque columna,
Atque ebore, & lata testudine, dotia nudi
Non arden. Cynici; si fregeris, altera fiet
Cras domus, aut eadem plumbo commissa manebit.
Sensit Alexander, testa cum vidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet quam qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abest, si sit prudentia: sed te
Nos facimus, Fortuna, Deam. mensura tamen quæ

Suffi-

Sufficiat census, si quis me consulat edam:
In quantum sitis atque fames, & frigora poscunt;
Quantum, Epicure, tibi parvis sufficit in hortis,
Quantum Socratici cœperunt ante penates.
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
Acribus exemplis videor te claudere: misce
Ergo aliquid nostris de moribus; effice summam
Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis;
Hæc quoque rugam trahit, extenditque labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta
Si nondum implevi gremium, si pauperiorem ultra;
Nec Cræsi fortuna unquam, nec Persica regna
Sufficerent animo, nec divitiæ Narcissi,
Indulsit Cæsar cui laudius omnia, cujus
Paruit imperiis uxorem occidere jussus.

SATYRA XV.

QUis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat? crocodilon adorat
Pars hæc, illa pavet saturam serpentibus Ibim.
Effigies sacri nitet aurea cercopithecii,
Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ,
Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.
Illic cæruleos, hic piscem fluminis, illic
Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
Porrum & cæpe nefas violare, ac frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina! lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa; nefas illic fœtum jugulare capellæ:
Carnibus humanis vesci licet. attonito cum
Tales per cœnam facinus narraret Ulysses
Alcinoo, bilem aut risum fortasse quibusdam
Moverat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
Hunc abiecit, sæva dignum veraque Charybdi,
Fingentem immanes Læstrygonas, & Cyclopas?
Nam citius Scyllam, vel concurrentia saxa
Cyanes, plenos & tempestatibus utres
Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes,
Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.

Tam

Tam vacui capitis populum Phæaca putavit?
Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimum qui
De Corcyrea temetum duxerat urna:
Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
Nos miranda quidem, sed nuper Consule Vinco
Gesta, super calidæ referemus mænia Copti:
Nos vel [illegible] scelus, & cunctis graviora cothurnis.
Nam [illegible] à Pyrrha quanquã omnia syrmata volvas,
Nullus apud tragicos populus facit: accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.
Inter finitimos vetus, atque antiqua simultas,
In mortale odium, & nunquam sanabile vulnus:
Ardet adhuc Combos, & Tentyra, summus utrinque
Inde furor vulgo quod numina vicinorum
Odit uterque locus, quum solos credat habendos
Esse Deos, quos ipse colit: sed tempore festo
Alterius populi rapienda occasio cunctis
Visa inimicorum primoribus ac ducibus, ne
Lætum, hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent positis ad templa & compita mensis,
Pervigilique toto quem nocte ac luce jacentem
Septimus interea sol invenit, horrida sane
Ægyptus; sed luxuria, quantum ipse notavi,
Barbara famoso non cedit turba Canopo.
Adde quod & facilis victoria de madidis, &
Blæsis, atque mero titubantibus: inde virorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Unguenta & flores, multæque in fronte coronæ:
Hinc jejunum odium, sed jurgia prima sonare
Incipiunt animis ardentibus, hæc tuba rixæ:
Dehinc clamore pari concurritur, & vice teli
Sævit nuda manus, paucæ sine vulnere malæ;
Vix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus
Integer; aspiceres jam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis
Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere se credunt ipsi tamen, & pueriles
Excercere acies, quod nulla cadavera calcent,
Et sane quo tot rixantis milia turbæ,

Si

Si vivunt omnes? ergo acrior impetus, & jam
Saxa inclinatis per humum quæsita lacertis
Incipiunt torquere domestica seditione
Tela: nec hunc lapidem qualis se Turnus & Ajax,
Et quo Tydides percussit pondere coxam
Æneæ, sed quem valeant emittere dextræ
Illis dissimiles, & nostro tempore natæ,
Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat atque pusillos,
Ergo Deus quicunque aspexit, ridet & odit.
A diverticulo repetatur fabula; postquam
Subsidiis auctis pars altera promere ferrum
Audet, & infestis pugnam instaurare sagittis:
Terga fugæ celeri præstantibus omnibus instant,
Qui vicina colunt umbrosæ Tentyra palmæ.
Lapitur hic quidam, nimia formidine cursum
Præcipitans, capiturque: casu illum in plurima sectum
Frusta ac particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
Victrix turba: nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus: longum usque adeo, tardumq; putavit
Expectare focos, contenta cadavere crudo:
Hinc gaudere libet quod non violaverit ignem,
Quem summa cœli raptum de parte Prometheus
Donavit terris: elemento gratulor. & te
Exultare reor, sed qui mordere cadaver
Sustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.
Nam scelere in tanto ne quæras, & dubites, an
Prima voluptatem gula senserit: ultimus autem,
Qui stetit absumpto jam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
Vascones, ut fama est, alimentis talibus usi
Produxere animas: sed res diversa, sed illic
Fortunæ invidia est, bellorumque ultima, casus
Extremi, longæ dira obsidionis egestas,
Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi, sicut modo dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia: quicquid
Cogebat vacui ventris furor (hostibus ipsis

Pal-

Pallorem ac maciem, & tenues miserantibus artus)
Membra aliena fame lacerabant, esse parati
Et sua, qui nam hominum veniam dare, quisve deorũ
Urbibus abnuerit, dira atque immania passis,
Et ovibus ipsorum poterant ignoscere manes,
Quorum corporibus vescebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent: nec enim omnia, quædã
Pro vita faciendæ putat: sed Cantaber unde
Stoicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
Nunc totus Grajas, nostras atque habet orbis Athenas.
Gallia causidicos docuit facunda Britannos;
De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus quem diximus, & par
Virtute, atque fide: sed major clade Saguntus
Tale quid excusat: Mæo ide sævior ara
Ægyptus: quippe illa nefandi Taurica sacri
Inventrix, homines (ut jam quæ carmina tradunt
Digna fide credas) tantum immolat; ulterius nil,
Aut gravius cultro timet hostia: quis modo casus
Impulit hos? quæ tanta fames, infestaque vallo
Arma coegerunt tam detestabile monstrum
Audere? anne aliam terra Memphitide siccã
Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?
Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
Sauromatæque truces, aut immanes Agathyrsi,
Hac sævit rabie imbelle, & inutile vulgus,
Parvula fictilibus solitum dare vela phaselis,
Et brevibus pictæ remis incumbere testæ.
Nec pœnam sceleri invenies, nec digna parabis
Supplicia his populis in quorum mente pares sunt
Et similes ira atque fames, mollissima corda
Humano generi dare se natura fatetur,
Quæ lacrymas dedit: hæc nostri pars optima sensus:
Plorare ergo jubet causam lugentis amici,
Squaloremq; rei, pupillum ad jura vocantem
Circumscriptorem, cujus manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli.
Naturæ imperio gemimus cum funus adultæ
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,

Et

Et minor igne rogi, quis enim bonus aut face dignus
Arcana, qualem Ceteris vult esse sacerdos,
Ulla aliena sibi credat mala? separat hæc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
Atque exercendis capiendisque artibus, apti,
Sensum à cœlesti demissum traximus arce,
Cujus egent prona, & terram spectantia, mundi
Principio indulsit communis conditor illis (nos
Tantum animas; nobis animum quoque: mutuus ut
Affectus petere auxilium, & præstare juberet;
Dispersos trahere in populum, migrare vetusto
De nemore, & proavis habitatas linquere sylvas;
Ædificare domos, laribus conjungere nostris
Tectum aliud, tutos vicino limine somnos
Ut collata daret fiducia; protegere armis
Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere civem;
Communi dare signa tuba, defendier iisdem
Turribus, atque una portarum clave teneri.
Sed jam serpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis similis fera: quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
Expiavit aper majoris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: sævis inter se convenit ursis.
Ast homini ferrum Lethale incude nefanda
Produxisse parum est, cum rastra, & sarcula tantum
Assueti coquere, & matris ac vomere lassi
Nescierint primi gladios excudere fabri.
Aspicimus populos, quorum non sufficit iræ
Occidisse aliquem sed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus esse cibi: quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, si nunc hæc monstra videret,
Pythagoras? cunctis animalibus abstinuit qui
Tanquam homine, & ventri indulsit non omne legumen?

SATYRA XVI.

Quis numerare queat felicis præmia, Galle,
Militiæ? nam si subeantur prospera castra,
Me pavidum excipiet tyronem porta secundo
Sydere: plus etenim fati valet hora benigni,
Quam si nos Veneris commendet epistola Marti,
Et Samia genitrix quæ delectatur arena,
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat: immo &, si pulsetur, dissimulet, nec
Audeat excussos prætori ostendere dentes,
Et nigram in facie tumidis livoribus oftam,
Atque oculos medico nil promittentre relictos.
Bardiacus judex datur hæc punire volenti,
Calceus, & grandes magna ad subsellia suræ,
Legibus antiquis castrorum, & more Camilli
Servato, miles ne vallum litiget extra,
Et procul à signis. justissima centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Ultio, si justæ defertur causa querelæ.
Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipli
Consensu magno officiunt. curabitis, ut sit
Vindicta gravior, quam injuria. dignum erit ergo
Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
Cum duo crura habeas offendere tot caligatos,
Millia clavorum. quis tam procul absit ab urbe?
Præterea, quis tam Pylades molem aggeris ultra
Ut veniat? lacrymæ siccentur protinus & se
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem, judex quem dixerit; audeat ille
Nescio quis, pugnos qui vidit, dicere, vidi;
Et credam dignum barba, dignumque capillis
Majorum citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quàm vera loquentem
Contra fortunam armati, contraque pudorem.
Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
Sacramentorum convallem rutis aviti
Improbus, aut campum mihi si vicinus ademit,

Aut

Aut ſacrum effodit medio de limite ſaxum,
Quod mea cum vetulo coluit plus annua libo.
Debitor aut ſumptos pergit non reddere nummos,
Vana ſupervacui dicens chirographa ligni;
Expectandus erit, qui lites inchoet, annus
Totius populi: ſed nunc quoque mille ferenda
Tædia, mille moræ, toties ſubſellia tantum
Sternuntur, jam facundo ponente lacernas
Cæditio. & Fuſco jam micturiente, parati
Digredimur, lentaque fori pugnamus arena.
Aſt illis, quos arma tegunt, & balteus ambit,
Quod placitum eſt, illis præſtatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo ſuffla nine litis.
Solis præterea teſtandi militibus jus
Vivo patre datur: nam quæ ſunt parta labore
Militiæ, placuit non eſſe in corpore cenſus,
Omne tenet cujus regimen patet. ergo Coranum
Signorum comitem, caſtrorumque æra merentem,
Quamvis jam tremulus captat pater: hunc labor æquus
Provehit, & pulchro reddit ſua dona labori.
Ipſius certe ducis hoc referre viderur,
Ut qui fortis erit, ſit feliciſſimus idem,
Ut læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

FINIS.

AULI PERSII FLACCI SATYRÆ

In Usum Scholæ Westmonasteriensis.

LONDINI,
Ex Officinâ JOANNIS REDMAYNE.
M. DC. LXXVII.

A. PERSII FLACCI VITA

Ex Antiquorum monumentis.

AUlus Persius Flaccus, *patre* Flacco, *matre Fulvia, natus est Volaterris Hetruriæ oppido, Tiberii Anno 22. pridie nonas Decembris. Romam literarum causa profectus, Palæmonem in Grammaticis, Virginium & Lavium in Rhetoricis studiosè audivit. Sumpta virili toga, in philosophia studiis Magistro usus est Cornuto: Cujus amicitiam per reliquum vitæ tempus religiosè coluit; eidemq; moriens magnam pecuniarum vim, simul cum bibliotheca sua, testamento legavit. Amicos præterea habuit Macrinum ex ordine equestri, & poetas Lucanum & Bassum. Omnium vero sibi amorem conciliavit summâ vitæ integritate, & eximiâ tum forma tum pudicitia. Interiit stomachi vitio, ætatis anno undetrigesimo, Neronis Imperatoris nono, VIII Cal. Dec.*

TESTIMONIUM *de Satyra ejus in hæc verba perhibet* QUINTILIANUS: Multum & veræ gloriæ quamvi uno libro PERSIUS meruit,

MARTIALIS itidem:

Sæpius in libro memoratur PERSIUS uno.

AULI PERSII FLACCI

In Satyras,

PROLOGUS.

Nec fonte labra prolui caballino,
Nec in bicipiti somniasse Parnasso
Memini, ut repente sic poeta prodirem.
Heliconidasque pallidamque Pyrenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ sequaces: ipse semipaganus
Ad sacra vatum carmen affero nostrum.
Quis expedivit psittaco suum χαῖρε?
Corvos quis olim concavum salutare?
Picasque docuit nostra verba conari?
Magister artis, ingenique largitor
Venter, negatas artifex sequi voces.
Quod si dolosi spes refulserit nummi,
Corvos poetas & poetrias picas
Cantare credas Pegaseium melos.

SATYRA I.

O Curas hominum! ô quantum est in rebus inane! Quis legat hæc? min' tu istud ais? nemo hercule. nemo? Vel duo, vel nemo, turpe, & miserabile quare? Ne mihi Polydamas, & Troïades Labeonem Præluerint nugæ. non si quid turbida Roma Elevet, accredas: examenve improbum in illa Castiges trutina: nec te quæsiveris extra. Nam Romæ quis non? at si fas dicere, sed fas,

Tunc cum ad caniciem, & noſtrum iſtud vivere triſte
Aſpexi, & nucibus facimus quæcunque relictis:
Cum ſapimus patruos, tunc tunc ignoſcite, nolo.
Quid faciam? ſed ſum petulanti ſplene cachinno.
Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber, (let.
Grande aliquid quod pulmo animæ prælargus anhe-
Scilicet hæc populo, pexuſque, togæque recenti,
Et natalitia tandem cum ſardonyche albus,
Sede legat celſa, liquido cum plaſmate guttur
Mobile colluerit, ſcortanti fractus ocello:
Hic neque more probo videas, neque voce ſerena
Ingentes trepidare Titos & carmine rumpi.
Tun' vetulæ auriculis alienis colligis eſcas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus, ohe!
Quo didiciſſe, niſi hoc fermentum, & quæ ſemel in-
Innata eſt, rupto jecore exierit caprificus? (tus
En pallor ſeniumque! O mores! uſque adeóne
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?
At pulchrum eſt digito monſtrari, & dicier, hic eſt.
Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe
Pro nihilo pendas? Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ ſaturi, quid dia poëmata narrent,
Hic aliquis, cui circũ humeros hyacinthina læna eſt,
Rancidulum quiddam balba de nare locutus,
Phyllidas, Hypſipylas, vatum & plorabile ſi quid,
Eliquat, & tenero ſupplantat verba palato.
Aſſenſere viri: nunc non cinis ille poëtæ
Felix? nunc levior cippus non imprimit oſſa?
Laudant convivæ: nunc non è manibus illis,
Nunc non è tumulo, fortunataque favilla
Naſcentur violæ? rides, ait, & nimis uncis
Naribus indulges: an erit, qui velle recuſet
Os populi meruiſſe, & cedro digna locutus, (thus?
Linquere nec ſcombros metuentia carmina, nec
Quiſquis es, ô, modo quem ex adverſo dicere feci,
Nunc ego, cum ſcribo, ſi forte quid aptius exit,
(Quando hæc rara avis eſt,) ſi quid tamẽ aptius exit,
Laudari metuam; neque enim mihi cornea fibra eſt,
Sed recti finemque extremumque eſſe recuſo

Euge

Euge tuum, & bellè, nam bellè hoc excute totum,
Quid non intus habet? non hic est Ilias Atti
Ebria veratro; non si qua elegidia crudi
Dictarunt proceres, non quicquid denique lectis
Scribitur in citreis. Calidum scis ponere sumen,
Scis comitem torridulum trita donare lacerna;
Et verum, inquit, amo; verum mihi dicito de me.
Qui potest vis dicam? nugaris, cum tibi calve,
Pingui aqualicuius propenso sesquipede extet.
O Jane! à tergo quem nulla ciconia pinsit;
Nec manus auriculas imitata est mobilis albas;
Nec linguæ, quantum sitiat canis Apula, tantum.
Vos, ô patricius sanguis, quos vivere fas est
Occipiti cæco, posticæ occurrite sannæ.
Quis populi sermo est? quis enim, nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere, ut per læve severos
Effundat junctura ungues? scit tendere versum
Non secus ac si oculo rubricam dirigat uno;
Sive opus in mores, in luxum & prandia regum,
Diaere res grandes nostro dat musa poëtæ.
Ecce modò heroas sensus afferre videmus
Nugari solitos Græcè nec ponere lucum
Artifices, nec tus saturum laudare ubi corbet,
Et focus & forci, & fumosa Palilia fœno:
Unde Remus; sulcoque terens dentalia, Quinti,
Cum trepida ante boves dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit. Euge poëta.
Est nunc Brysæi quem venosus liber Acci,
Sunt quos Iacuviusque & verrucosa moretur
Antiope, a tumidis cor tuctifi abile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum videas, quærisne, unde hæc farrago loquendi
Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
Trossulus exultat tibi per subsellia lævis?
Nilne pudet capiti non posse pericula cano
Pellere? quin tepidum hoc optes audire, decentes?
Fur es, ait Pedio, Pedius quid? crimina rasis
Librat in antithetis, doctus posuisse figuras pruris
Laudatur: bellum hoc hoc bellum? an, Romulus,

Meu

Men' moveat quippe? & cantet si naufragus, assem
Protulerim: cantas, cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? verum, nec nocte paratum
Plorabit, qui me volet incurvasse querela.
Sed numeris decor est & junctura addita crudis.
Claudere sic versum didicit, Berecynthius Atys:
Et qui cæruleum dirimebat Nerea delphin:
Sic. costam longo subduximus Apennino.
Arma virum: nonne hoc spumosum & cortice pin
Ut ramale vetus prægrandi subere coctum? (gui,
Quidnam igitur tenerum, & laxa cervice legendum?
Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum vitulo caput ablatura superbo
Bassaris, & lyncem Mænas flexura corymbis
Evion ingeminat; reparabilis adsonat Echo.
Hæc fierent, si virtutis vena ulla paternæ
Viveret in nobis? summa delumbe saliva
Hoc natat in labris, & in udo est Mænas & Atys:
Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.
Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide sis, ne majorum tibi forte
Limina frigescant. sonat hic de nare canina
Litera. per me equidem sint omnia protinus alba.
Nil moror euge, omnes, omnes bene miræ eritis res.
Hoc juvat: hic, inquis, veto quisquam faxit oletum.
Pingue duos angues; pueri, sacer est locus: extra
Mejite: discedo secuit Lucilius urbem,
Te Lupe, te Muri, & genuinum fregit in illis
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admissus circum præcordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso:
Men' mutire nefas nec clam, nec cum scrobe; nus-
Hic tamen infodiam; vidi, vidi ipse, libelle; (quam,
Auriculas asini quis non habet hoc ego opertum,
Hoc ridere meum, tam nil, nulla tibi vendo
Iliade: audaci quicunque afflate Cratino.
Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
Aspice & hæc, si forte aliquid decoctius audis,
Inde vaporata lector mihi ferveat aure.

Non

Non hic, qui in crepidas Grajorum ludere gestit
Sordidus; & lusco qui poscit dicere, lusce:
Sese aliquem credens, italo quod honore supinus
Fregerit heminas Areti ædilis iniquas:
Nec, qui abaco numeros, & secto in pulvere metas
Scit risisse vafer, multum gaudere paratus.
Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
His mane edictum, post prandia Callirhoën do.

SATYRA II.

HUnc, Macrine, diem numera meliore lapillo.
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum Genio: non tu prece poscis emaci,
Quæ nisi seductis nequeas committere divis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cui vis promptum est murmurque humilesque susurros
Tollere de templis & aperto vivere voto (hospes.
Mens bona, fama, fides, hæc clare, & ut audiat
Illa sibi introrsum, & sub lingua immurmurat, ô si
Ebullet patrui præclarum funus! & ô si
Sub rastro crepet argenti mihi seria, dextro
Hercule! pupillumve utinam, quem proximus hæres
Impello, expungam! namque est scabiosus, & acri
Bile tumet. Nerio jam tertia conditur uxor.
Hæc sanctè ut poscas, Tyberino in flumine mergis
Mane caput bis terque, & noctem flumine purgas.
Heus age responde (minimum est quod scire laboro)
De Jove quid sentis? est ne ut præponere cures
Hunc cuiquam cuinam? vis Stajo? an scilicet hæres.
Quis potior sudex, puerisve quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Jovis autem impellere tentas,
Dic agedum Stajo, pro Juppiter! ô bone, clamet.
Juppiter! at sese non clamet Juppiter ipse?
Ignovisse putas, quia, cum tonat, ocyus ilex
Sulfure discutitur sacro, quam tuque domusque?
An quia non fioris ovium, Ergennaque jubente.
Triste jacet lucis, evitandumque bidental,
Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam

Jup-

Juppiter? aut quidnam eſt? quæ tu mercede deorum
Emeris auriculas? pulmone & lactibus unctis?
Ecce avia, aut metuens divûm matertera, cunis
Exemit puerum, frontemque atque uda labella
Infami digito, & lustralibus ante ſalivis
Expiat, urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, & ſpem mercâ ſuppice voto
Nunc Licini in campos nunc Craſſi mittit in ædes,
Hunc optent generum rex & regina; puellæ
Hunc rapiant, quicquid calcaverit hic, roſa fiat.
Aſt ego nutrici non mando vota, negato,
Juppiter, hæc illi, quamvis te albata rogarit,
Poſcis opem nervis, corpuſque fidele ſenectæ:
Eſto age, ſed grandes patinæ, tuceraque craſſa
Annuere his ſuperos vetuere, Jovemque morantur.
Rem ſtruere exoptas cæſo bove, Mercuriumque
Arceſſis fibra, da fortunate penates,
Da pecus, & gregibus fœtum; Quo peſſime, pacto;
Tot tibi cum in flammas junicũ omenta liquefcant?
Attamen hic ex is, & opimo vincere fatto
Intendit: jam creſcit ager, jam creſcit ovile,
Jam dabitur jam jam donec deceptus & expes
Nequicquam fundo ſuſpiret nummus in imo.
Si tibi crateras argenti, incuſaque pingui
Auro dona feram, ſudes, & pectore lævo
Excutias guttas, lætari præpidum cor;
Hinc illud ſubiit, auro ſacras quod ovato
Perduci facies: nam fratres inter ahenos,
Somnia pituita qui purgatiſſima mittunt,
Præcipui ſumto, ſirque illis aurea barba.
Aurum vaſa Numæ, Saturniaque impulit æra,
Veſtaleſque urnas, & Tuſcum fictile mutat.
O curvæ in terris animæ, & cœleſtium inanes!
Quid juvat hoc, templis noſtros immittere mores,
Et bona diis ex hac ſcelerata ducere pulpa?
Hæc ſibi corrupto caſiam diſſolvit olivo;
Hæc Calabrum coxit vitiato murice vellus;
Hæc baccam conchæ raſiſſe, & ſtringere venas
Ferventis maſſæ crudo de pulvere juſſit.

Pec-

Peccat & hæc, peccat: vitio tamen utitur: at vos
Dicite, pontifices, in ſacro quid facit aurum?
Nempe hoc quod Veneri donatæ à virgine puræ.
Quin damus id ſuperis, de magna quod dare lance
Non poſſit magni Meſſalæ lippa propago?
Compoſitum jus, faſque animi. ſanctoſque receſſus
Mentis. & incoctum generoſo pectus honeſto:
Hæc cedo, ut admoveam templis, & farre litabo.

SATYRA III.

NEmpe hoc aſſidue? jam clarum mane feneſtras
Intrat, & anguſtas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod deſpumare falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
En quid agis? ſiccas inſana canicula meſſes
Jamdudū ecquit, & patula pecus omne ſub ulmo eſt,
Unus ait comitum. verumne? itane? ocyus adſit
Huc aliquis: ne mon'? turgeſcit vitrea bilis.
Finditur; Arcadiæ pecuaria rudere dicas.
Jam liber, & bicolor poſitis membrana capillis,
Inque manus chartæ, nodoſaque venit arundo.
Tum queritur craſſus calamo quod pendeat humor;
Nigra quod infuſa vaneſcat ſepia lympha;
Diluras, queritur, geminet quod fiſtula guttas.
O miſer, inque dies utra miſer! huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroque columbo,
Et ſimilis regum pueris, pappare minutum
Poſcis? & iratus mammæ lallare recuſas?
An tali ſtudeam calamo? cui verba? quid iſtas
Succinis ambages? tibi luditur; effluis amens,
Contemnêre: ſonat vitium percuſſa, maligne
Reſpondet viridi non coſta fidelia limo.
Udum, & molle lutum es: nunc nunc properandus, & (aeri
Fingendus ſine fine rota: ſed rure paterno
Eſt tibi far modicum, purum & ſine labe ſalinum,
(Quid metuas?) cultrixque foci ſecura patella eſt:
Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Tuſco ramum milleſime ducis,
Cenſoremque tuum vel quod trabeate ſalutas?

Ad

Ad populum phaleras: ego te intus, & in cute novi.
Non pudet ad metem discincti vivere Nattæ?
Sed stupet hic vitio, & floris increvit opimum
Pinguescaret cuspa, nescit quid perdat, & alto
Demersus summa rursum non bullit in unda.
Magne pater divum sævos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Moverit ingenium ferventi tincta veneno;
Virtutem videant, intabescantque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt æra juvenci;
Et magis auratis pendens laquearibus ensis
Purpureas subter cervices terruit; imus,
Imus præcipites, quam si sibi dicat, & intus
Falleat infelix quod proxima nesciat uxor?
Sæpe oculos, memini, tingebam parvus olivo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Discere, ait insano multum laudanda magistro;
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Jure etenim id summum quid dexter senio ferret,
Scire erat in voto; damnosa canicula quantum
Raderet, angustæ collo non fallier oreæ;
Neu quis calidior buxum torquere flagello
Haud tibi inexpertum est curvos deprendere mores,
Quæque docet sapiens braccatis illita Medis
Porticus, insomnis quibus & detonsa juventus
Invigilat, siliquis & grandi pasta polenta.
Et tibi, quæ Samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monstravit limite callem.
Stertis adhuc, laxumque caput compage soluta
Oscitat hesternum dissutis undique malis:
Est aliquid protendis, & in quod dirigis arcum?
An passim sequeris corvos testaque, lutoque,
Secutus quo pes ferat atque ex tempore vivis?
Helleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
Poscente videas venienti occurrite morbo
Et quid opus [illegible] tere montes?
Discite ô miseri, & causas cognoscite rerum:
Quid sumus, aut quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut metæ quam mollis flexus, & unde;
Quis

Quis modus argento; quid fas optare; quid asper
Utile nummus habet; patriæ, charisq; propinquis
Quantum elargiri deceat; quem te Deus esse
Jussit, & humana qua parte locatus es in re.
Disce, neque invideas, quod multa fidelia putet
In locuplete penu defensis pinguibus Umbris,
Et piper, & pernæ, Marsi monumenta clientis,
Mænaque quod prima nondum defecerit orca.
Hic aliquis de gente hircosa centurionum
Dicat, quod satis est, sapio mihi; non ego curo
Esse quod Arcesilas, ærumnosique Solones,
Obstipo capite, & figentes lumine terram,
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteris meditantes somnia; gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.
Hoc est quod palles? cur quis non prandeat hoc est?
Hos populus ridet, multumque torosa juventus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
Inspice, nescio quid trepidat mihi pectus, & ægris
Faucibus exsuperat gravis halitus; inspice sodes;
Qui dicit medico, jussus requiescere, postquam
Tertia compositas vidit nox currere venas,
De majore domo modice sitiente lagena
Lenia loturo sibi Surrentina rogavit.
Heus bone, tu palles; nihil est: videas tamen istud,
Quicquid id est surgit taciti tibi lutea pellis:
At tu deterius palles; ne sis mihi tutor:
Jampridem hunc sepeli, tu restas: perge, tacebo.
Turgidus hic epulis, atque albo ventre, lavatur,
Gutture sulphureas lente exhalante Mephites.
Sed tremor inter vina subit calidumque trientem
Excutit è manibus: dentes crepuere retecti,
Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris:
Hinc tuba, candelæ tandemque beatulus alto
Compositus lecto, crassique lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit; at illum
Hesterni capite inducto subiere Quirites.
Tange miser venas, & pone in pectore dextram:

Nil

Nil ca'et hic: ſummoſque pedes attinge manuſque;
Non frigent: viſa eſt ſi forte pecunia, ſive
Candida vicini ſubriſit molle puella,
Cor tibi rite ſalit? poſitum eſt algente catino
Durum olus, & populi cribro deculſa farina:
Tentemus fauces; tenero latet ulcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeja radere beta.
Algeſ, cum excuſſit membris timor albus ariſtas:
Nunc face ſuppoſita ferveſcit ſanguis, & ira
Scintillant oculi: diciſque faciſque, quod ipſe
Non ſani eſſe homins, non ſanus juret Oreſtes.

SATIRA IV.

REm populi tractas? (barbatum hoc crede magiſtrum
Dicere, ſorbitio tollit quem dira cicutæ.)
Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli,
Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox
Ante pilos venit; dicenda tacendaque calles.
Ergo ubi commota fervet plebecula bile,
Fert animus calidæ feciſſe ſilentia turbæ
Majeſtate manus: quid deinde loquere? Quirites,
Hoc (puto) non juſtum eſt, illud male, rectius iſtud.
Scis etenim juſtum gemina ſuſpendere lance
Ancipitis libræ; rectum diſcernis, ubi inter
Curva ſubit, vel cum fallit pede regula varo;
Et potis es nigrum vitio præfigere theta.
Quin tu igitur ſumma nequicquam pelle decorus,
Ante diem biando caudam jactare popello
Deſinis, Anticyras melior ſorbere meracas?
Quæ tibi ſumma boni eſt unctæ vixiſſe patella
Semper, & aſſiduo curata cuticula ſole.
Expecta, haud aliud reſpondeat hæc anus: I nunc,
Dinomaches ego ſum; ſuffla, tu candidus: eſto;
Dum ne deterius ſapiat pannucia Bauris,
Cum bene diſcincto cantaverit ocyma vernæ.
Ut nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo:
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo!
Quæſieris: noſtrum Vectidi præſia? cujus?

Dives

Dives arat Curibus, quantum non milvus oberret.
Hunc ais? hunc, Diis iratis, genioque ſiniſtro;
Qui, quandoque jugum pertuſa ad compita figit,
Seriolæ veteris meuens deradere limum,
Ingemit: hoc bene ſit: tunicatum cum ſale mordens
Cæpe & farrata pueris plaudentibus olla,
Fannoſam fæcem morientis ſorbet aceti,
At ſi unctus ceſſes, & figas in cute ſolem,
Eſt prope te ignotus, cubito qui tangat, & acre
Deſpuat in mores ſpurcæque opprobria vitæ.
Quinque palæſtritæ licet hæc plantaria vellant,
Elixaſque genas labefactent forcipe adunca;
Non tamen iſta filix ullo manſueſcit aratro.
Cædimus, inque vicem præbemus crura ſagittis.
Vivitur hoc pacto: ſic novimus. ilia ſubter
Cæcum vulnus habes; ſed lato balteus auro
Protegit: ut mavis, da verba, & decipe nervos,
Si potes, egregium cum me vicinia dicat,
Non credam? viſo ſi palles; improbe, nummo,
Si puteal multa cautus vibice flagellas;
Nequicquam populo bibulas donaveris aures.
Reſpue quod non es. tollat ſua munera cerdo:
Tecum habita, ut noris quam ſit tibi curta ſupellex.

SATYRA V.

VAtibus hic mos eſt, centum ſibi poſcere voces.
Centum ora, & linguas optare in carmina cen.
Fabula ſeu mœſto ponatur hianda tragœdo, (tum'
Vulnera ſeu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorſum hæc; aut quantas robuſti carminis offas
Ingeris, ut par ſit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Hilicone legunto;
Si quibus aut Prognes, aut ſi quibus olla Thyeſtæ
Fervebit, ſæpe inſulſo cœnanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum maſſa camino,
Folle premis ventos; nec clauſo murmure raucus
Neſcio quid tecum grave cornicaris inepte
Nec ſcloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ ſequeris, junctura callidus acri,

Ore

Ore teris modico pallentes radere mores
Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahe quæ dicas; mensamq; relinq; Mycenis,
Cum capite & pedibus: plebejaque prandia nostis.
Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis
Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur; tibi nunc hortante Camœna
Excutienda damus præcordia, quantaq; nostræ
Pars tua sit, Cornute, animæ, tibi, dulcis amice,
Ostendisse juvat: pulsa dignoscere cautus,
Quid solidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.
Hic ego centenas ausim deposcere voces,
Ut, quantum mihi te sinuoso in pectore fixi.
Voce traham pura; totumque hoc verba resignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pavido custos mini purpura cessit,
Bullaque succinctis laribus donata pependit:
Cum blandi comites, rotaque impune Suburra
Permisit sparsisse oculos jam candidus umbo:
Cumque iter ambiguum est, & vitæ nescius error
Deducit trepidas ramosa in compita mentes,
Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
Socratico Cornute, sinu: nunc fallere solers
Apposita introrsos extendit regula mores,
Et premitur ratione animus vincique laborat,
Artificemque tuo ducit sub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini consumere soles,
Et tecum primas epulis decoquere noctes:
Unum opus, & requiem pariter disponimus ambo,
Atque verecunda laxamus seria mensa
Non equidem hoc dubites amborum fœdere certo
Consentire dies, & ab uno sydere duci:
Nostra vel æquali suspendit tempora libra
Parca tenax veri, seu mala a fidibus hora
Divisit in geminos concordia fata duorum:
Saturnumque gravem nostro Jove frangimus una:
Nescio quod, certe est quod me tibi temperat, astrum.
MILLE hominum species, & rerum discolor usus.
Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

Mer-

Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
Rugosum piper, & pallentis grana cymini:
Hic satur inriguo mavult turgescere somno:
Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
In Venerem est putris sed cum lapidosa chiragra
Fregerit articulos, veteris ramalia fagi;
Tum crassos transisse dies, lucemque palustrem,
Et sibi jam seri vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis juvat impallescere chartis:
Cultor enim juvenum, purgatas inseris aures
Fruge Cleanthea: petite hinc juvenesque senesque
Finem animo certum, miserique viatica canis
Cras hoc fiet, idem cras fiet. quid? quasi magnum,
Nempe diem donas? sed cum lux altera venit,
Jam cras hesternum consumpsimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulum erit ultra.
Nam quamvis propere, quamvis temone sub uno
Vertentem sese frustra sectabere canthum.
Cum rota posterior curras, & in axe secundo.
Libertate opus est; non hac, qua, ut quisque Velina
Publius emeruit, scabrosum tesserula far
Possidet: heu steriles veri, quibus una Quiritem
Vertigo facit! hic Dama est non tessis agaso,
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax;
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus Dama papæ! Marco spondente, recusas
Credere tu nummos? Marco sub judice palles?
Marcus dixit; ita est: assigna, Marce, tabellas.
Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant.
An quisquam est alius liber nisi ducere vitam
Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere, non sum
Liberior Bruto? mendose colligis, inquit
Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.
Hæc reliqua accipio: licet, ut vole, vivere, tolle.
Vindicta postquam meus à prætore recessi
Cur mihi non liceat, jussit quodcunque voluntas;
Excepto, si quid Masurii rubrica vetavit?
Dice, sed ira cadat naso rugosaque sanna,
Dum veteres avias tibi de pulmone revello.

Non

Non prætoris erat, stultis dare tenuia rerum
Officia, atque usum rapidæ permittere vitæ:
Sambucam citius caloni aptaveris arto,
Stat contra ratio, & secretam gannit in aurem,
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,
Ut teneat vetitos inscitia debilis actus,
Diluis helleborum, certo compescere puncto
Nescius examen; vetat hoc natura medendi.
Navim si poscat sibi peronatus arator,
Luciferi rudis; exclamet Melicerta, perisse
Frontem de rebus tibi recto vivere talo
Ars dedit, & veri speciem dignoscere calles,
Ne qua subærato mendosum tinniat auro:
Quæque sequenda forent, & quæ vitanda vicissim,
Illa prius creta, mox hæc carbone notasti.
Es modicus voti, presso lare, dulcis amicis:
Jam nunc astringas, jam nunc granaria laxes,
Inque luto fixum poscis transcendere nummum,
Nec gluto sorbere salivam Mercurialem.
Hæc mea sunt, teneo cum vere dixeris; esto
Liberque, ac sapiens, Prætoribus ac Jove dextro.
Sin tu, cum fueris nostræ paulo ante farinæ,
Pelliculam veterem retines & fronte politus.
Astutam vapido servas sub pectore vulpem:
Quæ dederam supra, repeto, funemque reduco.
Nil tibi concessit ratio, digitum exere, peccas:
Et quid tam parvum est? sed nullo thure litabis,
Hæreat in stultis brevis ut semuncia recti.
Hæc miscere nefas; nec, cum sis cætera fossor,
Treis tantum ad numeros satyri moveare Bathylli.
Liber ego: unde datum hoc sumis, tot subdite rebus;
An dominum ignoras, nisi quem vindicta relaxat?
I puer, & strigile Crispini ad balnea defer.
Si increpuit cessas nugator? servitium acre
Te nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intrat,
Quod nervos agitet? sed si intus, & an jecore ægro
Nascuntur domini qui tu impunitior exis, (tus?
Atq; hic, quem ad striliges scutica, & metus egit he-

Mane

Mane piger ſtertis; ſurge, inquit Avaritia: ejà
Surge: negas inſtat; Surge, inquit: Non queo Surge.
En quid agam Rogitas? En, ſaperdam advehe Ponto,
Caſtoreum, ſtupas, hebenum, thus, lubrica Coa.
Tolle recens primus piper è ſitiente camelo:
Verte aliquid: jura: ſed Juppiter audiet. ebeu.
Baro, reguſtatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages, ſi vivere cum Jove tendis.
Jam pueris pellem ſuccinctus & œnophorum aptas;
Ocyus ad navem; nihil obſtat, quin trabe vaſta
Ægæum rapias, niſi ſolers luxuria ante
Seductum moneat, quo deinde inſane ruis? quo?
Quid tibi vis? calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit, quam non extinxerit urna cicutæ.
Tun' mare tranſilias? tibi torta cannabe fulto
Cœna ſit in tranſtro? Vejentanumque rubellum
Exhalet vapida læſum pice teſſilis obba?
Quid petis; ut nummi, quos hic quicunque modeſto
Nutrieras, peragant avidos ſudare deunces;
Indulge genio: carpamus dulcia noſtrum eſt,
Quod vivis: cinis, & manes, & fabula fies: (eſt.
Vive memor lethi, fugit hora hoc quod loquor, inde
En quid agis? duplici in diverſum ſcinderis hamo:
Hunccine an hunc ſequeris? ſubeas alternus, oportet,
Ancipiti obſequio dominos, alternus oberres:
Nec tu, cum obſtiteris ſemel, inſtantique negaris
Parere imperio, rupi jam vincula, dicas.
Nam luctata canis nodum arripit; aſt tamen illi,
Cum fugit à collo trahitur pars longa catenæ.
Dave, cito, hoc credas, jubeo, fingere dolores
Præteritos meditor; crudum Cæreſtratus unguem
Abrodens ait hæc: an ſiccis dedecus obſtem
Cognatis? an rem patriam tumore ſiniſtro
Limen ad obſcœnum frangam, dum Chryſidis udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto?
Euge puer ſapias. Diis ſupplicantibus, agnam
Percute: ſed cenſeri ploravit. Dave, relicta?
Nugaris; ſolea, puer, objurgabere rubra.
Ne trepidare velis, atque arctos rodere caſſes,

Nunc

Nunc ferus, & violens: at si vocet, haud mora dicas;
Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accersor, & ultro
Supplicet, accedam? si totus, & integer illinc
Exieris, nunc nunc, bis hic, quem quærimus, hic est:
Non i, festuca, lictor quam jactat ineptus.
Jus habet ille sui, pappo quem ducit hiantem
Cretata ambitio? vigila, & cicer ingere large
Rixanti populo nostra ut Floralia possint
Aprici meminisse senes: quid pulchrius? at cum
Herodis venere dies, unctaque fenestra
Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ,
Portantes violas, rubrum que amplexa carinum
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino:
Labra moves tacitus, recutitaque sabbatha palles.
Tunc nigri lemures, ovoque pericula rupto,
Tunc grandes Galli, & cum sistro lusca sacerdos
Incussere Deos inflantes corpora si non
Prædictum ter mane caput gustaveris alli.
Dixeris hæc inter varicosos Centuriones,
Continuo crassum ridet Vulpenius ingens,
Et centum Græcos curto centusse licetur.

SATYRA VI.

Admovit jam bruma foco te, Basse, Sabino? dic!
Jamne lyra, & tecto vivunt tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris veterum primordia vocum,
Atque Marem strepitum fidis intendisse Latinæ,
Mox juvenes agitare jocos, & polliee honesto
Egregios lusisse senes. mihi nunc Ligus ora
Interpes, hyberna que meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se valle receptat.
Lunaï portum est operæ cognoscere cives.
Cor jubet hoc Enni. postquam destertuit esse
Mæonides quintus pavone ex Pythagoræo.
Hic ego securus vulgi, & quid præparet Auster
Infelix pecori secutus, & angulus ille
Vicini, nostro quia pinguior: etsi adeo omnes
Ditescant orti pejoribus, usque recusem

Cur-

Parvus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
Et signum in vapida naso tetigisse lagena.
Discrepet his alius geminos, horoscope, varo
Producis genio: solis natalibus est qui
Fingit olus siccum muria vafer in calice empta,
Ipse sacrum irrorans patinæ piper: hic bona dente
Grandia magnanimus petagit puer: utar ego, utar;
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdorum nosse salivam.
Messe tenus propria vive, & granaria, fas est,
Emole: quid metuas? occa; en seges altera in herba
Est vocat officium; trabe rupta, Brutia saxa (est.
Prendit amicus inops; remque omnem, surdaq; vota
Condidit: Ionio jacet ipse in littore, & una
Ingentes de puppe Dei, jamque obvia mergis
Costa ratis laceræ: nunc & de cespite vivo
Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
Cærulea in tabula, sed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaveris; urnæ
Ossa inodora dabit; seu spirent cinnama surdum,
Seu cerasso peccent casiæ, nescire paratus.
Tune bona incolumis minuas? sed Bestius urget
Doctores Grajos; ita fit, postquam sapere urbi.
Cum pipere & palmis, venit nostrum hoc, maris ex-
Fœnisecæ crasso vitiarunt unguine pulres. (pers;
Hæc cinere ulterior metuas? at tu meus hæres
Quisquis eris, paulum à turba seductior audi:
O bone num ignoras? missa est à Cæsare laurus
Insignem ob cladem Germanæ pubis, & aris
Frigidus excutitur cinis, ac jam postibus arma
Jam chlamydas regum, jam lutea gausapa captis
Essedaque ingentesque locat Cæsonia Rhenos,
Diis igitur, genioque ducis centum paria, ob res
Egregie gestas, induco; quis vetat? aude:
Væ, nisi connives oleum, artocreasque popello
Largior, an prohibes; die clare non adeo, inquis.
Exosatus ager juxta est. age, si mihi nulla
Jam reliqua ex amitis, parruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,

Deque avia nihilum supereſt; accedo Bovillas,
Clivumque ad Virbi: præſto eſt mihi Manibus hæres,
Progenies terræ, quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater? haud prompte, dicam tamen: adde etiam unum,
Unum etiam; terræ eſt jam filius, & mihi ritu
Manius hic generis prope major avunculus exit.
Qui prior es, cur me in decurſu lampada poſcis?
Sum tibi Mercurius, venio Deus huc ego, ut ille
Pingitur: an renuis? vin' tu gaudere relictis?
Deeſt aliquid ſummæ: minui mihi ſed tibi totum eſt;
Quicquid id eſt, ubi ſit, fuge quærere, quod mihi quondam
Legarat Stadius, neu dicta repone paterna.
Fœnoris accedat merces, hinc exime ſumptus.
Quid reliquum eſt? reliquum? nunc nunc impenſius unge,
Unge, puer, caules: mihi feſta luce coquatur
Urtica, & fiſſa fumoſum finciput aure,
Ut tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis
Patricio bona det ſcorto? mihi trama figuræ
Sit reliqua: aſt illi tremat omento popa venter?
Vende animam luero, mercare, atque excute ſolers
Omne latus mundi, ne ſit præſtantior alter
Cappadocas rigida pingues paviſſe cataſta.
Rem duplica, feci: jam triplex, aut mihi quarto,
Jam decies redit in rugam: depingie, ubi ſiſtam,
Inventus, Chryſippe, tui finitor acervi.

FINIS.

Francis Upton
His Book
1735

YALE UNIVERSITY
LIBRARY